ТАСС-а ХОАМ

Космически арешашта тохкамаш дара программа тӀа хьовсина тайпара, 1964-чу шеран 30-чу ноябрехь Советски Союзе Марс яхача планетагахьа кхийтай «Зонд-2» яха автоматически станци а йолуш йола дукхина пагӀаш дела космически ракета-носитель.

Ракета-носитела тӀехьарча пагӀо юкъарча орбите яьккхай аза искусственни Латтан спутник; тӀаьхьа лаьрхӀача хана спутнике борте тӀера дӀахьай космически ракета, цо Марс яхача планетага яхаро зиш сукал белар «Зонд-2» яхача автоматически станцина.

Дукха йӀаьхлуш йолча космически полета реальни хьелашкахь станци системашта отработка ялгеи практически опыт Ӏоьллган да станци кхийтара хьалхашка латта нарттара дехкар. Цунца цхьана Ӏилман тохкамаш ду планеташта юкъарча арешашна а.

Лаьрхӏача командно-измерительни комплексага гӀоьнца йош да автоматически станца полета управлени ялга, информацеш хьайн-ялга.

Бувзама сеансаш хиннай «Зонд-2» яхача станцаца. Уьш сеансаш йолча хана хоамаш хьаьхьачад станце полета траектори хьаькъехьа а борта тӀарча системашта бочу баьха хьекъекьа а. Бувзама хьалхарча сеансех хьаьхьачеча телеметре хоамех аийрхӀачун шозза гаргга мӀезигаӀа а станце борта тӀера электросмабжени.

Юххьанцарча хоамех, лийрхӀачео гарггарча траекторех лел автоматически станци. 30-чу ноябре москвски хенах 20 сахьат даьлча хана станци ю Латтана 40 эзар километр геннаш латтан тӀехь унх координатах: 156 градуси 09 минути малхбоалехьен долгота, 12 градуси 50 минути къилбаседен широта.

Хьанхоачаш доле хоамаш доошхаш а координационно-вычислительни центр.

ТАДЖИКСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА, ТАДЖИКСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА, ТАДЖИКСКИ ССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лаккехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тӀера даькъала буьц Таджикистана берригa къахьегамхой гӀозача цӀейна — таджикски халкъа а дуккхача къамел латтача вай сийлахь-йоккхача Даьхен вежарашка долча дерригача халкъий а вахар чуьх сийлахьа ди а долаш хьадоагӀача Таджикски Советски Социалистически Республикен Таджикистана Коммунистически партин вӀашагӀъекка ювзаткъа шу дизарца.

Таджикски халкъ, вай мехкара дерригa халкъаш а санна, боадонна юкъерен тӀехьадисачарен хьалдаькхар Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце, къамани социальни Ӏазапа кӀалхардаьккхад из, къам дийндара, экономически культурни прогресса шерва горизонташ хьайийлай цунна хьалхашка. Шоашта йолча гӀойлен духьа доацаш ерригача советски республикай къахьегамхоша а эггара хьалха сийлахь-доккхача эрсий халкъо а деча новкъостална. Коммунистически парте кулгалца таджикски халкъо цхьан поколене хана чуьх тӀехьаьна доккхий тохамаш даьхад ше экономически культурни гӀулаккашта дегӀадара даькъе, социализм хьалъяьй, хӀанз хьинаре дакъа лоац коммунистически общество хьалъяр духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме.

Берригача советски наха доккхал ду дегӀаеха промышленность хьалъяьча а чӀоагтӀа механизированни бола социалистически юрта боахам биллача а шоай таджикски вежарашта доахача башха-дикача толамех. Республике хьалъяьй шоай продукци Советски Союзе меттех. Доазол лехьарча дуккхача мехкашка а дика йовзаш йола. ХӀанзарча техникаца кийчъяь бӀаьш йоккхий предприятеш. Массанахьа а йовзаш я шерагара шу массаза доал тешшаме а лакха а маькерча биткъа хьоаса болча боамбе сортий хьуькъамаш / кхедеш болча таджикски боамби лелаберий говзах.

Советски Ӏаьдал латтача шерашка массаваог а цхьатарра лийша вола, тоаенна социалистически культура, кхахинна болхлой класс, колхозни ахархой, советски интеллигенце квалифицированни кадраш. хьалхинна керда сат — коммунизм хьалъер а волаш йола республика а хинна дӀаоттай Таджикистан. Повзаргдоацача доалаш хувцаленнад кхалсага таджика сибат. Цхьаьккха бокъо йоацаш, шариӀата акхача законаша тоӀаьяьлла лай хинна таджикски кхалсаг паргӀата яьнна, общественни паччахьалкхени гӀулаккашка дакъа доацаш йола, цхьатарра бокъонаш йола яьхьегамхо а хинна дӀаоттай. Даим лаккхуш хьабоагӀа къахьегамхой материальни культурни хьал-торо боарам.

Таджикски халкъо экономически культурни дегӀайоалеча даьхача доккхийча толамаша къьагта хьахьоку Коммунистически парте лелаю ленински къамий политика толар, социализмана карагӀдаьнача доаркхӀамерча хӀамаех цаӀ а долаш латта СССР халкъий доттагӀал сийлахьбоккха низ болаш хилар.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, ССР Союза Министрий Совет чӀоагтӀа дог тийша я къахьегам духха безаши таланг йолаши долча таджикски халкъо республика халкъа боахамей культуран дерригa доакъош дӀахо чӀоагтӀа айдара ший низ хьшари кходерг на хилара. дӀахо а вай мехка коммунистически общество хьалъерий хьалхарча мугӀарашка из гӀоргхилара. КПСС XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездий решенешка оттабаь парте генеральни никъ чакхбаккхар духьа кӀаьх на луш къовсам лоаттабергхилара.

Даькъала хийла Таджикски Советски Социалистически Республика!

Даькъала хийла Таджикистана Коммунистически парти — КПСС боевой отряд!

Даькъала хийла Советски Союза халкъий вежарашка дола доккхагдоаца доттагӀал!

Коммунистически парте кулгалла — коммунизма котаюнга, дӀехьалха доле!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ДИКА КИЙЧЪЕ ТЕХНИКА

ЕРАГАРА шерага дукхагӀа хул вай республика колхозашкен совхозашкен юртбоахама техника, ди тӀехьа шерагӀа механизаци ю кхашкара балхаш дерий, хьайбаш леладерий, кхы балхаш дерий къахьегама. Эзараш тракторах, тайп-тайнара комбайнаш, кхыйола чоалхне машинаш я хӀанз боахамашка. Техника дукхагӀа ме хул дикагӀа ха деза цунах пайда эца, из ханнахьа тоае. Ала дезаш да тӀехьарча шерашка вай Ӏалаьмате дика механизатораш а хьалкхийна хилар. Царна механизмаш дика йовзарах, цар творчески къахьегарах дикагӀа лох хӀанз кхашкара балхаш. ДукхагӀа болча колхозашкен совхозашкен лоацача хана дӀайийра укх шера бӀаьсти юв культураш, царна дика гӀулакх дир. ханнахьа чуйицар ка бола ялат, хьажкӀаш, свекла. Кхашка хӀанз а хадаш дац котоша таташ, даггара оахаш латт наьб.

Техникех дика пайда эдаш дола боахамаш дукха да республике. Шерагара шерага графикех болх байт шоай тракторашка Сунженски Грозненски производственни управленей дуккхача боахамашка. Дика пайда эц техникех Урус-Мартанца производственни управлене «Красноармейский» совхозерча О. Кагерманова, Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхозерча Б. Колзоева, кхы дуккхача хьалха латтача механизатораша.

Механизмаша бе беза болх дегара дега дукхагӀа хул республика колхозашкен совхозашкен. Машинаца массаза а дика болх дӀабара эшача хьалех керттердар да уж тоаяь эшшача моттиге дӀа яхийта кийча хилар. Из дика кхетадеш ба дукхагӀа долча боахамий кулгалхой, къаьстта механизатораш. Шоай берригa кхо тӀа а бахийта бӀаьстан балхашта техника кийчъеш ба уж.

Укх шера IV квартале тоае езача тракторех хӀанале ахаш тоаяьй Грозненски управлене боахамаша. Дийна а дика лелаю шоай техника цу управлене оповко-дьоклама совхоза механизатораша. Укх шера а хьостe а болабеннаб уж техника тоае, хӀанале 16 трактор, 12 комбайн, кхы техника ремонт яь кийчъяьй укказа.

Во лелац техника тоаяра балхаш Шаьла, Шелковски управленей боахамашка. Укхаза а ахенел сентӀа я хӀанале тоаяь яьнна тракторaш, дикка тоаяьй кхыйола техника а.

Цхьабакъда, дукхача производственни управленей боахамашка ледара лел из болх. Геттара ледара да гӀулакх Наурски управлене колхозашкен совхозашкен. Укх шера IV квартале тоае езача 125 тракторах 1 декабрь тӀаккхачаш укказа тоаяьраш 50 мара яц, 24 процент мара кхоачаш яьяц укх квартале комбайнаш тоаяра план, кхы а вогӀа латт похараш тоаяра гӀулакх.

ЧӀоагтӀа эсала лох техникаца ремонт яра балхаш Наьсарен, Ножай-Юрта, Урус-Мартана управленей, «Грозвинo», «Скотооткорм» яхача треста боахамашка. Укхаза геттара кӀезига я тоаяь яьнна машинаш.

Республика дуккхача боахамашка техника тоаяра балхаш во ледара бахьан да колхозийи совхозийи кулгалхоша цу гӀулакха бокъонца уйла ца яр, ремонтни балхаш дерттӀа вӀаштӀехьа ца дахар, из гӀулакх кампанейски леладар. Дукха боахамаш да вай хӀана а ремонтни балхаш бӀарчача шера графикех а ца деш кхашкара балхаш йистедаьлча гурахьи Ӏайи деш. Техникага хьажара гӀулакх хьалхе а оттаьча технически ийсача системах а ца лелалакх хьалхе а оттаьча технически ийсача системах а ца деш шишегӀа дут. машинашта бӀарччача шера бокъонца Ӏумал дац, ремонт еча хана уж чӀоагтӀа еха а дукха болх бе безаш а хул.

Цхьа бутт мара биссабац IV квартал чаккъяла. Боахамий кулгалхоштен берригача механизаторaштех хьалхашка латта дехкар да техникака ремонт яра балхаш мамогта сихдар, массанахьа а уло-вайи агрегатийн методах бе беза болх, машинаш товеча наха эша хьалаш Ӏалашде деза.

ЧӀоагтӀа теркам тӀабахийта беза дерригa ремонтни балхаш дика дайтара, къаьстта комисси хила еза тоаяь яьнна машинаш дӀаийеш. Цхьаьна а машина тӀа оттабе йиш яц обкатка яза, масса а оагӀорахьара тахканза бола мотор.

Юртбоахама техника тоаяра балхашта тӀахьожам лоттабе дехкарийла я общественность. ХӀара колхоза, совхоза, «Сельхозтехника» отделене мастерскешка технически тӀахьожам доаттабара общественни посташ яха еза. Ремонтни балхаш, мишта лела хьожаш хила дехкарийла я партийно-паччахьалкхен тӀахьожама комитеташта новкъостала йола группаш а. Технически кхерамзален бокъонаш тelха ца ейташ хила еза профсоюзаш.

Техника бӀаьстан балхашта кийчъяра чӀоагтӀа оарцагӀъяла дехкарийла я «Сельхозтехника» организацеш. Цар дехкар да машинашки механизмашки тоаяра боахамашта эша оахалани материални лоаттае, ерригача мастерской болхлошта прогрессивни технологии хьалха латтарий опыти дӀайовзийта. Къаьстта терко е еза «Сельхозтехника» болхлоша шоай мастерскешка тоаеш йола техника дика тоаяра, цхьаккха а дефект йоацаш хила еза цар тоаяь машина.

Техника тоаярах доалаш дац «Сельхозтехника» болхлой, боахамий кулгалхойи специалистийи, механизаторий гӀулакх. Цар чӀоагтӀа теркам тӀабахийта беза тоаяь яьнна техника мукхъоаргӀоацаш оттае еззача тайпара дӀаоттаяра. Укхаза шерра пайда эца беза хьалха латтача боахамий опытах.

БӀаьсти а ахки а балхаш сихденнача хана дика тракторaши кхыйола машинаши юс калраш ца хилараx бокъонца пайда ца эцаш. Из дӀахо ла йиш йолаш дац. ХӀара совхозе, колхозе вӀашагӀйоккха еза механизаторий курсаш, цига кийчбе беза керда механизатораш, болаш барий квалификаци лакхъе еза.

Партийни организацеш а юртбоахама техника кийчъяра гӀулакха юстара латта йиш йолаш яц. Цар дехкар да ремонта болхлошта юкъе шерра политически болх боаржабар, цар культурни хьашташ Ӏалашделга вӀаштӀехьаяккхар, берригa техникана ремонт еш боахка болхлой юкъеоза беза социалистически къа.

Дукха техника я хӀанз тоае езар. Цкуъхьа берригa механизатораш сарцагӀа бовла беза из болх ханнахьа чаккхбаккхара. Уж кхераш хила беза 1965 шера республикерча юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латта деккхараш кхоачашдара гӀулакх шоаех тийша хилараx.

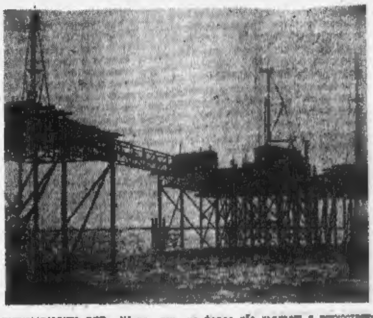

ТУРКМЕНСКИ ССР. ХӀара денбус задаенл сперӀа ятташ тонкаш мехкадьтта доакх Челекени мехкадьттахоша.

Каспе форда кӀаьлхара мехкадьтта карадераллеш керда тӀа баьккхаб челекенцаша. Берда 17 километр гаьна форда тӀа хьалъеш я искусственни гӀайре.

Сурта тӀа: форда кӀаьлхара мехкадьтта лахара хьалдеш дола гӀирсаш.

О. Кузьмина сурт.
ТАСС фотохроника.

МАШАРЕН СОТРУДНИЧЕСТВАН КОНТИНЕНТ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС корреспондент). Полярни тохкамаш дара историе чӀоагтӀа белгадара ди да 1 декабрь: пхи шу хьалха цу дийнахь Антарктида хьакъехьа договор оттадаьд 12 паччахьалкхенна юкъе.

ЯхлагӀа континент Ӏомайра даькъера Ӏилмахой сотрудничество мишта дегӀаух дувца, аьнна, гӀовраьнна волча полярни исследователга Советски Союза Турпалга, географически Ӏилмай докторга М. М. Сомовга дехар дир ТАСС корреспондента.

— Арктика а санна, ерригача вай планета Ӏалама йоккха влияни ю Антарктика, — аьлар М. М. Сомова. — Цудухьа Ӏалаьмате бокхача лоархӀамера Ӏилман а практически а дехкар да яхлагӀча континента башхалонаш йовзийта. Латтан букъа тӀа карадерзае эггара халагӀа йола из область вӀаши дага а доалаш оттаьча цхьан планах йовзара шоай ина вӀашагӀтехаб 12 мехка Ӏилмахоша.

ХӀанз доттагӀлени пхьаьнка хьарамла йоацаш вӀаши новкъосталаш хаьий гӀулакхаш керте латт шана материка тӀа. Тайпара исследователаш вӀаши дагабувла Ӏилман материалашта, вӀаши тоазийт синоптически хоамаш. ВӀаштӀехьдаьнад СССР-ен США-н специалисташ вӀаши ухилга. Шерра-шера Мирне Ӏа доаккхаш хул американски Ӏилмахой, хӀаьта Мак-Мердо а кхыча станцешка а хул советски полярникаш.

Вай исследователаш хиннаб Къулбехьарча географически полюсерча американски станце, мишта уж хиннаб Австрале, Нови Зеланде, Бельге, Японе Ӏилман базашка. ХӀана хан-ханнахьа советски антарктически экспедицена балхаш деш хул ГДР, Чехословаке, Венгре, Польша, кхыча мехкий Ӏилмахой.

ХӀанз «Эстония» яхача теплоходаца Антарктиде йолача 10-ча советски экспедице доакъашхошца болх японски Ӏилмахой. Советски коллегий новкъосталаца цар безам ба шоай Сиова яхача консервированни йолча станце бахха а цига балхаш де йиш йий тахка а. Иштта польски исследователаш а ба вай новкъосталца консервированни йолча шоай станце баха лерхӀаш.

АЬШКА РУДА ДОАЛЛА МИХАЙЛОВСКИ

ЖЕЛЕЗНОГОРСК (Курски область). 1 декабрь. (ТАСС корреспондент). Дика темпаш карайнай Михайловски рудникерча горнякаша. Нормах 8 эзар 595 тонн мара йоаччa шетте, пхе 9 эзар 506 тоннагӀа дӀаккхоачадаьд эйнахь-бус доаккхаш дола руда.

ТӀа-тӀа дерзача тӀоалнашкара леах руда. Аьшка руда доаха карьер цаӀи ахи квадратни километр лаьцай. Укхуз хьалъяьй кхерах жагӀа боаккхаш йолча фабрика корпусаш. Хьалъяь йистеоалаш латт кхы дукха а шолжагӀа аргӀанара объекташ. ХьатӀадоагӀача шера цу объектай болх дӀаболабелча доадама хӀама ца эшнаш шоаь алсамдаргӀа цига доаккхаш дола руда!

Шерра дӀадоладенна предприяте кхоалагӀча аргӀанара гӀирсаш хьалдара кийчо ялга. 1967-ча шера цига шера доаккхаш дола руда 10 миллион тоннага дӀакхоачаде лерхӀаш да цу аргӀанара гӀирсаш! Дукха ца говш СССР эггара йоаккхагӀчарех горнорудни цхьа предприяте хургйа Михайловски аьшка руда доаккхача комбинатах.

Львовски телевизорни завод «Электрон» яха керда телевизораш арахеца йолалуш я. Цун трубка боаэам диагоналах 59 сантиметр ба. Советски промышленность эггара хьалха арахецаш я из тайпа йоккха экран йола телевизор.

Сурта тӀа: «Электрон» яха керда телевизор.

Б. Трамитова сурт.
ТАСС фотохроника.

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВӀАШАГӀКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Министрий Совета орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 145 (4802). ЕРА, 3 декабрь, 1964 шу. Мах 2 кап.

Даьхенна—дуккхагӀа шура!

ХьатӀаккхаьчар Ӏаьна хьалхара бутт — декабрь. ХьатӀаккхаьчай хьайбаш леладерий доккхийча балхий ха. ХӀанз хӀара ферма болхлой керттера дехкар да хьайбаш дозргдоацаш царгара йоаккха продукци лоахлургйоацаш доакъара лерттӀа доал а деш уж Ӏаьнгара дахар. Укх шера колхозашеи совхозашеи юкъарча хьайбашта лаьрхӀа соахкарчул шозза дуккхагӀа кийчъяьй моша хьажкӀаш, хӀаьта кхозза дуккхагӀа — шекара свекла. Дуккхача боахамаша мел эш кийчъяьй силос, йол кхыдола гӀожа доакъар а.

Цхьабакъда, гаьнна иштта леладац доакъар кийчъдара гӀулакх массанахьа а. Цу гӀулакха йоаггӀаш йола терко яц Грозненски, Сунженски, Шаьла производственни управленей цхьадолча боахамашка. Цу гӀулакхо боахамий кулгалхой, специалисташ, фермай болхлой декхарийла бу доакъара кхом бе, из лораде. Къайле яц, шортта доакъар долча а цунах лерттӀа пайда ца эцарна дукха доадар бахьанце хьайбашта ма эшша дӀа ца кхоачаш хилар. Цудухьа хӀанзза дӀакъовла деза йол, ча, силос концентраташ йовргйола наькъаш, йоакхо е еза ча оата машинаш оттаяра.

Шу чакхдала йисар дукха ха яц. Фермай болхлоша къаьстта дикагӀа гӀулакх де деза хьайбашта, дерригa а де деза доахангара дукхагӀа шура яккхара, хьайбаш дикагӀа дорстадара.

Укх дӀабахача 11 бетта республика колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенна шура дӀалулгeн из йоаккхилгeн дегӀадоаладаьд. Цхьабакъда, хьалха латтача боахамашта ниййса, хӀанз а долаш да паччахьалкхенна шура дӀалара цӀенхаштта тӀехьадуса боахамаш а. ХӀанз республика ерригача шурий фермай болхлой Сунженски производственни управлене хьайбаш леладерашца нийсбала беза. Цар укх декабрь бетта хьалхарча деношка кхоачашъю паччахьалкхенга шура йохкара шера план. Шера план хаьнал хьалха кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттабеш ба наурцаш, хӀаьта урус-мартановцаша 78 проценти наьсархоша 74 проценти мара кхоачашъяьяц шура йохкара план.

Укх тӀеххьарча хана шура йохкар дикка дегӀадоаладаьд Ножай-Юрта, Шелковски управленей боахамаша. Из болх иштта тоабе йиш я массанахьа а.

Хьайбаш леладераш, дерригa хьинар айдаь къахьега семилетка яхлагӀча шера план толаме кхоачашъяра!

1-ча ДЕКАБРЕ КХАЧЧАЛЦА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ШУРА ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР ХЬАГОЙТАШ ЙОЛА

СВОДКА

шера планага диллача проценташца

	Шура
Сунженски	99.8
Наурски	95
Ножай-Юрта	93
Грозненски	92
Советски	90
Шелковской	87
Ведана	85
Шаьла	83
Урус-Мартана	78
Наьсарен	74
Ерригача республике гӀолла	88

ДОАКЪАР ТОЪАЦ

Доалаш чуоттадаь кхаба доладаьчул тӀехьагӀа царгара йоаккхаш йола шура тӀаккхетар дог доакар оаха. Бакъда, из иштта хилаццар. Укх тӀеххьарча бетта наьха санна лоахлуш латт из. Наьахьа санна цхьоалагӀча ноябре, ферме 1120 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле хӀанз йоаккхар яц 871 килограмм мара. Цун керттера бахьан да хьайбашта кхоачамбалла доакъар ца телар.

Оттаьча рационах хӀара кхоабача Ӏатта дийнахь-буса 20 килограмм силоси, 5 килограмм гӀадзи, 5 килограмм жоми, 10 килограмм барден тела безаш дар тхо. ХӀаьта из рацион кхоачашъяц оаха. Доахана дуккхагӀйолча хана силоси чан мара телац. Жом тха ферме нагтахьа мара бахьац. Из да тха боахама кулгалхоша жом тӀаозара мел эша транспорт ца лаар.

ХӀара Ӏатта даьрхӀа 5 килограмм йолаш ча яу оаха. Из дукхагӀйолча хана доахана ца а зуаш дӀаккхесс. Бакъда, тхоашта барда беча цунца кӀаьдду оаха ча. Цун тӀехьагӀа мхе хӀама ца мташ дуъ хьайбаша из дерригa. Барда хан-ханнахьа кхухьаре дукхагӀа пайда дургбар.

Во вӀаштӀехьъяьккхай тха доарг кашта юкъе социалистически ахь а. Вайча балха итогаш бетта цкъа мара яц.

Тха ферме болх беш я барт бола хьинарера коллектив. Цар массане а уйла шура алсамъяккхара тӀехьа я. Цудухьа тха боахама кулгалхоша дукхагӀа терко е еза тхона пахалдаш дукхагӀа доакъар хилийтара.

А. АБЗОТОВА,
М. ТЕМУРКАЕВА,
Грозненски производственни управлене «Старо-Юртовский» совхоза 1-ча шурий ферма доярказ.

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЙ

Района станицашкара дуккха кахьегамхой гулбелар укх деношка Сунженски района Орджоникидзевски станице шоай къахьегама цӀей дезде.

...Культура ЦӀенна цахаддаш тӀаух колоннаш. Бе лаьца транспаранташ, портреташ, цӀе байракхаш, панноаш а йолаш боагӀа Кирова цӀерахча юртбоахама артела членаш. Оахача лаьттай бӀаь гектара лоархӀаш эггара дуккхагӀа шура, фуаш даьхараш уж ба. Дика хьувкъадаьд ялаташ.

Духовой оркестр ек. Из я хьатӀайоагӀаш латта, коммунистически къахьегама коллектив яха цӀи яккхар духьа къовсам лоаттабеш йолча «Победа» яхача юртбоахама артела колхозхой колонна. Хьалха боагӀа байракхаш бе йоахкараш. Уж ба дулх шура, тха ялат даьккхара хьалха латтараш.

Эггара хьалха воагӀа Поддубный Александр — эггара дуккхагӀа тха даьккхай Ӏоахарий хьалкхедаьи вола жа Ӏу, цунна тӀеххьа — артела шофераштa юкъе лаьттачо цхьe котало яьккха Ручицин Николай, тракторно - полеводчески бригада бригадир П. С. Жевненко.

ДӀайолалу митинг. Из хьаелл Сунженски парткома секретара нов. В. В. Варлашинна. Цул тӀехьагӀа къамьлаш ду колхозий председателаша, хьехархоша предприятей кулгалхоша. Гулбеннарашта хьалхашка къамьл дир Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. И. А. Алмазова.

Цул тӀехьагӀа митинге Ӏолийшар Сунженски производственни управлене юрта боахаме хьалха латтарашта Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялара хьакъехьара республика Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

Митинг чакхъяьнначул тӀехьагӀа, культура ЦӀен йоккхача зале доккха концерт оттадир колхозни художественни самодеятельносто.

Бийса тӀехьаяххалца районни центра улицашка культуран салаӀарен парке, культура ЦӀен залашка екаш музыка яр, массанахьара а хьахозар белашнах — районе къахьегамхоша шоай къахьегама цӀей деадора. **В. КИРИЕНКО.**

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КХОАЧАШЪЕ КОММУНИСТИЙ ПРЕДЛОЖЕНЕШ

Кхо бутт хьалхагIа отчетно-хоржамий партийни собрани хилар «Красный молот» цIе йолчу заводан чон лоладеча цехе.

Коммунистана собране тийна предложенеши яь критически замечанеши чакхъяхаро новкъостан ду къахьегама овсарлен производства культура лакхъяр а производство вIаштIехьдаккхар а дукха доаттабеча къовсаме цеха коммунистий, берригача болхлой хьинар дIахо савдаккхара. Коммунистически къахьетама цех яха цIи яккхар дукха лелаю яхь толамца чакх а йолаш. Цхьайтта бетта программа 20-ча ноябре кхоачашъяьй коллективо, кердa кхоачамаши торонаши лих дIахо толамаш дахар дукха.

Сенгара дIаболабир ший болх кердача партийни бюрос? Да ца а йоаш, коммунисташа еннача предложенешка а цар даьча хьехамашка а хьежар бюро членаш, уж кхоачашдергдола гIулакхаш вIаштIехьдаьхар. Кийч а даь, эттара хьалха хиннача цхьан собране дуьца оттадир литье дикагIа хилийтарах дола дош. Из чIоагIа лоархIамера цеха балха хьокхам ба, хIаьта из кхоачашбар дукха хIанзчул тIехьагIа а кIезига къахьета дезаш. Собране ше къамаьл деча хана ОТК контрольни мастера нов. Логвая аьлар:

— Новкъарленаш ю формовщиккий болх дерттIа на лелари технологи оьала хилари бахьан долаш литьена Iургаш дуьларе. Из бахьан долаш наст-наста брак е оаш хул 11 Гр а 13 Гр а яхача несесаитта дакъалIа йола станинаш.

Брак кIезигъяр дукха цеха иерестна ди оттаде дьаьхIар партийни бюрос. ХIара кIирах цкъаза оатхалаш хеца еттачек стержневи отделенешкара болхлой брака доска на юкхе гулду: цу тIа дуьнье оатхалий кIераш, брак хилара бахьанаш, брак яьчун тайкан цIи, хинна зе [illegible] махьа да.

Технологе болъонца ше надарра деш къоастадаьчул тIехьагIа болхлоша юкъеверзар брак лаь, жоп дех цунгара. Дукха хIамаш даьк цеха технологи тоьдара. Дитье дикагIа хилий.

Къоначa коммунистий терко дукхагIа е лоьйий бюро. Царна массанена а партийни гIулакхаш тIадехкад: нов. Валов — «Литейщик» яхача цен газета редактор ва, нов. Цымлянский — халкъа дружина отделене командир, нов. Беляков — ше Iеча моттига гонахьа болхлой хьа юкъе агитатор. нов. Богданова доккха дакъа доал «Комсомольский прожектора» рейдашка.

Оатхалаш кеча еттача отделене воккхагIа волча мастера нов. Должикова отчетно-хоржамий собране дийцар дар лоаллахарча болат лоладеча цехе вIашагIа а цхьа дика болх беш я силозной бригадаш, яхаш.

— ХIанз вайна а ха хьайIакхахь чай; — йоахар цо, — кердача тайпара къахьегам вIаштIехьбаккхарга довла.

Пайда боацаш довзар цо къамаьл. Бюро секретара нов. Грайменен цуй членашец бохдоцца воалахой опыт йийцар царца, болат лоладеча цехе хилар. Иштта вIашагIъаллар пламмоечня отделене кхо бригада. ДIаяхар дукха ха еце а царех дьаьнар дика беркат да. Пойна йола материалаши подъемни кранаши бахьан долаш лаьтта къовсамаш хIанз дац, «ЦаI массанена тIехьа массава а цхьаннена тIехьа» яхача принципах болх баре йиш хилийтар лесципина чIоагIъе. Отделенера, кхыметтел ерригача цехора а прогулаш дIаьхний, болх чекхбаладьа болхлой бахдара цIеуллам моттигаш хилац хIанз. Къахьетаран овсарле итт процентал кIеззигIа йолаш лаьхъеннай. Болхлой алапеш лаьхденнад.

Нагахьа сацна юхьаьница къахьегам кердача тайпара вIаштIехьбаккхарех болхача пайдах шеко йолаш цхьабола болхлой хиннабале а, хIанз хIаране йоах: Къьнарчоа пха тIагIоьта дац. Кердадар чIоагIа [illegible].

Идеологически балха дешаш а дийцар собране. Коммунистана белгалдоахар партийни бюрос болхлой, эттара хьалха коммунистий, политически экономически дешар тика вIаштIехьдаьиха хилар, вIашагIъелляй дикагIа йолча опыта школа.

— Коммунизм хьалъярах цIенхалхитта хунца йиш яц. — аьзар собране коммунисте Казанкова. — нагахьа санна общеобразовани вай халх ца йоьй.

Дукха болх баьб партийни бюрос чен лоалазерaш общеобразовательни школашка чуэзаш. Кердача дешара шера техникумашна дена вахар барзI белхло, болх беч кагирхой школашка — пхийтта. хIаьта иштта вузашна заочно деша багIа студенташ а ба цехе.

КIезига лоархIаш боцаш гIулакх дац, болх беш 150 гаргга саг вацаш йолча цехо. завода многотиражная совгIа. 1965 шера 246 экземпляр газеташи журналаши яздергдолаш хилар. Цу доллача хIамаех гуш да, бюро кердача составо чен лоаладерашта политически кхетам балара хьакъехьа йоахо ен хилар.

Партийно-пачхьалкхен тIахьожама новкъостац дича юста болх дикка тоабаьб коммуниста Долженкова. Посто вIаштIехьдаьккхад къахьеган лорабелтен кхерамален техникен тоалра гIулакх, порядок оттаьй бесаш долен Iаьрден нетахлаш даьрхIа а дика а дIаоттадаь лоаттадара. Болх дикагIа бе лыкхай халкъа дружина, цеховой профсоюза комитет. Массанета а хIаххаьчай коммунистически къахьегам бахьан долаш лелаю яхь.

Дика гIулакх да, партийни бюро членаш карагIдьаьнначох кхоачалбаь Iеш ца хилар. ДIакорчуга хьеж уж, перспектива йолаш бу цар болх.

— Къоастадалаш кеда дешаш хIанз а дукха да вай, — боах партийни бюро секретара Грайман Василий Иванович. — Ийбеа яр цеха реконструкци яре. ЦаI беча балха из кийчъяра дешапна хIанзга хьажар бюро къьнара состав, ерриг коммунистана да критика. Цу хьакъехьа дукха хIана карагIдьаьнадац тхона а.

Цо дийцар иттаи машинаш хIанз а балха дIаоттаьнза хилар бахьан долаш хала процессаш оатхалаш кеча еттараша кулгашца жIов а еттаи кхоачанге езаш хиларах. Айткалш теда отделени хIанз а тIа тхов боацаш я. Тхов тоаберба-м йоах администраце, цхьабакъда, сихло ший дош кхоачашдаь йоалаш яц. Совнархоае хIанз [illegible] цеха реконструкци яра. Уж а кхыдола а дешаш кхоачашде деза лаьтт.

К. ТИМОФЕЕВ.

КЪОНАЧА КОММУНИСТАШЦА ЯЬ БЕСЕДА

Къьаьнна барех вола КПСС член, хьалха парте Грозненски райкома секретарь хинна, хIанз пенсионер вола нов. В. Г. Филиппов наст-наста хул Грозненски производственни управлене колхозийи совхозийи юкъьанцарча партийни организацешка, новкъостал ду царна кхетама болх беча, бокхами культурен лакхъяра декхараш кхоачашдеча.

Укх тIехьарча хана В. Г. Филиппова массехк беседа яьй № 3 йолча совний баьца дарий совхоза, 1-ча Мая цIерахча колхоза, кьыча йоахамий къонача коммунистаца. Цун беседай темаш — «КПСС мугIарий цхьоагIонах», «Фуд коммунист хилара маIан», кхьираш.

Виктор Григорьевичага чIоагIа ладугIар укх деношта 1-ча Мая цIерахча колхоза къонача коммунисташа. 30 совгIа саг гулвенна вар уж. Нов. Филиппова дийцар вай парте цхьоагIо миитта хьахиннай, парте водачунгара КПСС Уставо дIалехар фуд, коммунист хилара маIан малагIа да.

Уйла тIеозаш а дог тешадеш а дар Виктор Григорьевича дийцар, хIана аьлча из ше хинна ладувгIарашта ше йийцача событенка дакъа лоацаши уж бIаргагуш.

Массане а дакъа лоацаш, паргIата чакхъяьар беседа. Къонача коммунисташа хаттараш дора, шоарита хетарвш дуцаш шоаш а къамаьлаш дора.

— Сона чIоагIа доккха хIама дар парте дIаэцар, — йоах Баклагов

Владимира. — ЛоархIам кIоаргагIа бе ваьлар со сай къахьегамен общественни декхарий. Хьинар совлаьлаа, тар на ду дукхагIа маха лакадар де дог доагIа. Даьхеи ирaa совдаккхар дукха доккхийча гIулакхашта уж сарцагIбаха еIерт.

Кхашкара балхаш деча хана кхыча механизаторашта хьокхам телар тракториста Баклагов Владимира. Лаьтта ахара, ялташ дIаделаш чуэпараш, мукьаш дIа-юха кхаьхьара — дерригга балхаш дулора цунга. Кандидатски стаж йоаккхаш ше волаш Владимира цIена кхоачашдера партийни гIулакхаш. Агитатор ше хиларах тайп-тайпарча темашта хетаяь беседаш йорр цо махаца касткасть, хIаьта дружиник ше хиларах дукха нах лелача моттигашка земурство лелайора, къахьегамхой сатем лорабора, лочкъа на хайташ лорадора общественни рузкъа.

КПСС членалла дIачуйийначул тIехьагIа тракторни бригада бригадира помощникалле хьожаварца кхы а цIоагIагIа тешам белор цунах.

— ДIауйла ел оаш, доттагIий, — йоах Виктор Григорьевича — парте кулгалца вай мехка мел доккхий хувцамаш хиннад. Радио, телевизор, космос — цу тайпара дешаш ухона, хIанзарча пенсионерашта, кхыметтел хеза а дац 40 шу хьалхагIа.

ХIанз вай беседа ен чудагIар санна йола культура Дворец хьогама бIаргаго а япар.

Культурни болх кабe-читальнешка бора оала цу хана. ХIаьта хIанз шоана-м мел ашар ма дий. Бакъда, культурни балда аша хьалаш долаш да. — йоах къонача коммунистана библиотека заведующе Сычева Людмиласи колхозни культура дворецa инструктора-массовика Веткина Зинаидаси.—Тхоай хьинар кхьдан оала ю болх тоабара. Из бакъда, опыт йола массовик Шогаев Евгений керте латтача колхозни агитбригада хьинар дола членаш ба уж.

Итташ, бIаьш сакъердаре концерташ оттадир культмассовиканца кхашкарча станашта, фермашка, хьалташка, гIишлошка. Агитбригаде дакъа лоацарех станице хозахетдаь алан дог урветтану мастераш, аьле.

Колкоза парткома секретара нов. Заречне гулбеннарашта йовзийтар партийни организацене балха кланаш. Цо дийцар колхоза коммунистий нн. Ситуга, Морозовай. Шмыпко, кхыбарий башка-дика гIулакхаш.

Сакъердаме беседа ярах Виктор Григорьевича зевкда барцал аьлар ладувгIаш хиннарашта, цар доли деар ленински гварде йоккхагIа йолча поколеней сий дола традицеш лелае е ебе а.

А. КУИМОВ,
тха штате воаца корреспондент.

РЕПОРТАЖ

Цхьан дийнахьа промысле

Укх шера къастта дика къахьегаш ба «Октябрьнефта» НПУ мехкадьттахой. Ерригсоюзни социалистически яхье хьалкара цотти ньаккхай вар. Къастта дика къахьегарца белгалъьннa а [illegible] промысле коллективо. Массехк шу да социалистически яхье из хьалха латта. Цхьайтта бетта планал совгIа арахийца мехкадьтта массехк эзар тонн я; хIаьта хьадоаккхача мехкадьтта тоннага дIаладар лохдарех пачхьалкхенна баь пайда 54,6 эзар сом да. Иштта дика къахьегача промысле балха тIа хьала латтача вахах дувца безам ба тха.

Лаьттан кIоаа скважинашта ремонт еча дика къахьегарца белгалбаьнна ба коммунистически къахьегама ударникаш технологаш нн. Абуталипови Сальниковаи. Шоана лаккхьа гуча сурта тIа механизма новкъосталца № 88-14 йолча скважине насосни штангаш Iочуйоахийташ болаш уж. Лаьттан кIоаа ремонт еарна юкъе хьалха латташ дукхача хана деша хьайоагIа нов. Абуталипова кулгалду смена. 11 бетта план 140 процент кхоачашъяьй цо. Хьи шу хьалха хинар дац, хIанз лаьттан кIоаа ремонт е хала дац, — йоах нов. Абуталипов. Оаха беча балха Iалашъеь керда техника я. Дукха за и телемеханизированни промысле диспетчер йолаш Верещагина Надеждас болх бу. Ше балхан долаш ахьа хьоезам чалийтабаш цо балха тIа. ШоллагIча сурта тIа гуш я Надежда. Из хIана хьожаш я скважинашо болх миштта бу. Даим из хаддаш болх а беш дукха продукци арахеш скважинашка къахьегача технологана. Массайола скважина дика кийчъяьй Iана замах болх бергболаш.

Мехкадьтта промысле нагахьа боллао ваца оператор Шумилкин Иван Егорович ца вовзац. Ловзача къахьегама толамашна дIабоазийтай цо ший цIи. Коммунистически къахьегама сийлен цIи телемеханизированни промысле болхлошта юкъе хьалхарчарна цьаккхай цо. Укх лодерча сурта тIа гуш ва скважина лишена ремонт еш воалла Иван Егорович. Массеха ди хьалха ремонт яь вала дош деннад цо. Из дош толамца кхоачашдеш да. ХIара смена норма 125—130 процент кхоачашъю. Цхьа шу дIадахадац кунa [illegible] грамото ца луш.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
инженер.
Ю. Панева сурташ.

МЕХКДАЬТТАХОЙ КОТАЛО

«Малгобекнефта» НПУ йоккха промышленни предприяти я. 15 предприяти йоагIа цу чу. хIаьта ерригаш а цаI моллагIчох тийша а вIаши бузаш болаш а я уж. Царех цаI тIехьашеш хиича цо воддаи а тIехьаарна тетта тарлу. Цудухьа вIаши чIоагIа новкъостал цу предприятеша. Масала НПУ гIишлой-монтажни управленена водопроводаш йохкача. машинашкъ булдача, цIенош хьалдеча довкха новкъостал хаьд тха предприятеша.

НПУ чуйоагIача 15 предприятех 14-мо укх шера 10 бетта план кхоачашъяьй.

Къастта дика толамаш даьхад № 2 йолча буруа деттача контора коллективо. Укх шера 25-ча октябре кхоачашъяьй цо бурув тохара шера план. хIаьта 1964 шу хьаттIаккхачалца НПУ ерригача предприятейх эттара тIехьавеарех а лигиха из.

Къахьегама толамаш лелара хьалхарча мугIарашка лаьг нн. Паука, Панфилова. Албогачиева кулгалду промыслаш, новкъостий Барбалиев, Яндиев, Бачаев начальникаш бола цехаш, кхы предприятеш.

Шерагара шерага мехкадьтта даккхара план тIехкхоачашъю Магалбека мехкадьттахоша. Семилетно йоланначa хана дена 1965-ча шерага ккхачалца планал совгIа даккха дезa мехкадьтта 1963 шера даьккха баьннаб уж. ХIаьта семилетка план хьакал пхьа шу хьалха кхоачаш а хургья.

Укх шера 10 бетта 157 процент, кхоачашдаь мехкадьтта даккхара лаккхараш гуа даьлара — 2,8-за. бурув тохара — 102,5 процент. Цул совгIа бурув тохача 9,1 процент лахрIачун совгIа, дIадаь мехкадьтта даккхача 4,1-за дегIаевай къахьегама овсарле. Мехкадьтта даккхарга дIадахаш 0,3-нази бурув тохарга дIадохаш 2-зази зохе а вIаштIехьдаккхад цо.

Итт бетта ззараш тоннаш кхы тIа а мехкадьтта даккха чоро хилийтара йола 195 геолого-технически мероприяти балха [illegible] улхаза.

ХьалдоагIа мехкадьтта кIоаг на дилийтар дукъе насосни скважинашкара дешнеш бусен ззараш кубометраш хий, газ, фо чулохийтIоашашка. Насосашка доаккхачула 40 процент лаххдалийтар цу гIулакхо мехкадьтта доаккхарга.

10 бетта дукха мехкадьтта доаккхаргдолаш йола 5 скважина эксплуатаце дIаелхай бурув деттача конторай буровикаша.

Мехкадьттахой коллективашо шоа тIабакийта къахьегарах, партийни профсоюзни организацеш цхьана предприятеш кулгакхоша производства къахьегам хьаькъална вIаштIехьбаккхарах дIаштIехьдаьнна дакке белгалъьхача ерригача резервах пайда баь.

Массаза а хьинаре къахьегарца дуьнадена да шерагара шерага мехкадьтта даккхара план тIехкхоачашхьара четах ерригетка белоаккхача хана дово НПУ мехкадьттахоша 47530 эзар сома пайда баь.

Шин контора 15 бригадах 8-мо бурув тохара шера план кхоачашъяьй. Царех я № 1 йолча контора нн. Погаева, Атарщикова, № 2 йолча контора нн. Майстенко, Загиров, Вознесенский, Купченко, Хетагуров, Панков мастераш бола бригадаш.

Укх шера дика гIулакх дIадоладаьд № 2 йолча бурув тохара конторe. ХIара дешна деча бурув тохара балхий анализ и до. Из опыт дIайийрай № 1 йолча конторе а. Из бахьан долаш чIоагIа тоаделю цу шинне а контора экономически хьесапаш.

Нагахьа сацна дIахохача шерашка цу конторашa массанa а зо деш хиннадале, укх шера 10 бетта № 1 йолча конторе — 12 эзари № 2 йолча конторе — 31,0 эзари сома пайда йаьй.

Буровойшта массаза а хьабе болх хилаца аварий хургдолаш яла гIулакхаш дара бахьан долаш тоабеннаь цу конторай болх. Иштта новкъIане хиннад бригадай балха дикагIа тIаьхьаш лаьттабар, дикагIа йола технологи балха юкъеяхьар, бурув тохара хьалаш тоалар.

Укх шера № 799 йолча скважинера мехкадьтта кIоаг тохаш Ахлово районе мехкадьтта доала кода моттиг хьайийцай № 2 йолча контора мехкадьтта тохарашо. Бакъда, мехкадьтта запасаш санъьнара план укх шера кхоачашъю даьц оаха.

Тха кертерча дешарех цаI да доккхьарча гIоалашкара мехкадьтта доалла моттигаш гучаяккхара чоах цун запасаш совйоахийта. Цу гIулакха доккхьарча чIоппашкара массехк скважина дикка йола а яь хIанз толамца дIадьоа да бурув оахца балхаш.

С. [illegible].
«Малгобекнефта» НПУ начальник.

ИШТТА КЪАХЬЕГ ОАХА

Укх шера новрIагIча ноябре тха цеха коллективо доалар коммунистически къахьегама сийлен цIи лиякара да. Дуллаьча цу цхьан шера дукха оргальшна коллектива кечъяра гIулацхаш. Цу кIере дIадехка дукхагIа доала кхера а деш. наx дикагIа боли беш ба, болх беча моттигашкара культура лакхъяра дукха балхаш даьд. Йеке хьачувоагIача хьалтеха вохаш завода балха тIа хьалха латтарий порторташ. наьна юкъе ба тха цехера дукха болхлой а. Масала ремонт еча участкера слесарь вол. Кхоцаев, сиддалог нов. Сухоребриков, вокххагIвола оператор нов. Хасамшкo, кхыбараш. Цхеорча бовзтача болхлошта масал толаш ба уж.

Дукха безам ба со шоашка болх беча новкъосташкара оацаме мел хувцаьнна коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча коллективашкарча болхлой. Укх дIалаьхача гуйрана Сунженски производственни управлене «Победа» яхача колхозе хоартолаш чуэна бахийта лаьрхIар тха заводера технологаш. Тха цехера колхоза ваха лехаш хиннад 20 совгIа болхло вар. Балха тIара а бахе уж бахийта атта дацар, болхлой чIоагIа оаш бар заводе а. Йалхоре болхачар болх шоаш кхоачаш а барбалаш цига шоашта юкъера нах бахийта раьза хилар дукхагIбора технологаш.

Из гIулакх эттара хьалха хьаллаьцар коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча № 9—10 йолча тха установка коллективо. Колхоза коартолаш чуэна вахийтар установкера кха болхло. Юхейисачар шоай хьинар шоана совдаьккха къахьегар ва балха бохача хана. Тха установкера цига бахараш бар операторий гIоачаш нн. Колесников, Исаев, Грабовский. Цу балхага балаяза болча технологашта дала дар мах хьалабаьча дена бола болладца болх бе. Коммунистически къахьегама цIи лелаеча установка коллективо бахийта хилар кхера а деш хааоддаш, а доцаш тIаккхьа къахьийтар дац. Цига болх баь хьеенна коартолаш установкерча берригача болхлошта наьса дакъа дош йийцар. Уж санна дола масалаш дукха доаладе йиш я.

Тха цехе дикагIа лоархIачарех я № 14—15 йолча установка коллектива. Цига оператор гIоачаш бахь беш я Любиньская Мария. Цунда болх беча технологашта хайра цун цIагIара хьал ва хьцар. Іьалде лоладьча юкъедаккхеш даттар цун цIенощ. Цу коллективо болх беш бар калеснышкаш, хоттаккаш. Балхара бистеборьача дIа а увам Марьям цIерош хьалдир. Иштта дика гIулакхаш дукха карагIдуьа тха цехерча коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча кхьуча установкай коллективашта а.

Цекерча ерригача установкай коллективаша шоай опыт дIа-ешка а дуьн бахе тайна къа хьегарах. лоала толамаш а дика да. Цеха коллективо 11 бетта план хьалал хьалха кхоачаш а ешл планал совгIа арахийна сийрда продукци бIаьш эзараш тоннаш я.

Дов гIолаваьхац къахьегама толамаш даьхад тха установкаш № 14—15 йолча установкай коллективаша. Цхьайтта бетта план 5-ча ноябре ххх шера план хьахлагIча ноябре кхоачашъяьй оаха, хIаьта № 14—15 йолча установка коллективо 17 ди хьалхa кхоачашдайна 11 бетта долаш продукци арахецара план, ххх шера план 10-ча сентябре кхоачашъяьй цо. Уж къахьегама темпаш сов а йоалаш укх лепошка шера план кхоачашъе дерхI тха коллективаша.

И. АРОНОВ,
крекинг-заводa № 9—10 йолча установка начальник.

ПРОЕКТАШ — ХАННАХЬА

Химически индустри чехкка дегIайоалаяра, минеральни удобренеш, пластически массаш, синтетически материалаш дукха а чехкагIа хьаяра де деза хьалда гIулакхаш оттаьаьа КПСС Центральни Комитето.

Декхараш кхоачашдеча боккха лоархIам болаш я проектни организацеш. Цар уттаю технически документацеш, гIишлош ечара дикагIа йола методаш. гIишлош хьалъеча хана тIахьожам лоаттабу.

Грозненски нефтемаслозаводен Грозненски крекинг-заводен объекташта проекташ оттаьй «Гипрогрознефта» институто.

Технически документацеш дика арахецилга оамал а хинна дIаяттад «Гипрогрознефта». хIаьта проекташ утташ Iилмана карагIдьнна кердахараша производства дикагIа йола опыти юкъе а кхухьаш.

Из иштта дьав а, цкъаза брак нийслу, технически документацеш юхае езаш хул. Из бахьан долаш дикка капитальни вложенеш дIа а йохийташ болх бе безача отт. Масала, Грозненски нефтемаслозавода 39-6 йолча установка объектага хьалъеш сметни махьал совгIа кхы тIадаьча балхашка 107,9 эзар сом лахар, парафинови цехага — 20 эзар сом, кхыча объекташка 113,5 эзар сом. ЛЭП-110 дат яха устройство еш йолла аьшкабетона лард монтажни чертежашка цхьан тайпара, хIаьта гIишлошъяра чертежашка кхыча тайпара я.

Иштта моттигаш нийсъеннай Грозненски крекинг-заводе а. Цкъаза технически документаци оттаеча хьинача гIалато объект эксплуатаце дIалара хана тIехьайоах.

1961 шера «Гипрогрознефта» институто оттаьь хинна центральни газофракционирующи установка проект тIехьагIа Новогрозненски мехкдьтта чакхдоахача завода яха езаш хилар. Проект оттаьча хана даьнна хинна гIалаташ бахьан долаш хIанз юха проект оттае езаш я установка. хIаьта из болх бе йолаллийтара ха тIехьайикха езаш я.

Технически документаци ший ханнахьа дIаккхачийтарах тийша да оборудованена леш тола заказаш шоай моттиге хIаннйелаш, гIишлошъяра балхаш нийсса вIаштIехьдахар. Балха чертежаш дIаккхачийтара графин оттаеш тевко и объекташ шоай ханнахьа болх бе йолалтара ваьнни ерийолча ерригача кертерча фактори. Цулуьа технически документаци дIаллара ханаш тIехьаяха йиш яц. Иштта моттигаш хиннай Грозненски нефтемаслозаводен крекинг-заводен.

Проекташ дикагIа а чехкагIа а оттаяра боккха лоархIам болаш я проектироване керда методаш: математически методаш, счетно-вычислительни машинаш, керда инструмент, проектни балхашта эша оборудоване юкъейоалаяр, унифицированни йолча элементех объемни макеташ моделаш кийчъяр.

Проекташ уттаеча модельно-макетни метод юкъейоалаяро йиш хулийт проекташ дикагIа а чехкагIа а хьае, уж уттаеча макулаз гIалаташ кIезигагIа ахьнийта. Из метод дика хилар къаьстта хоалу технически оборудовани, трубопроводаш, иштта кхыдараш долаш йолча чоалханерча объекташта проекташ уттаеш, хIаьта иштта тайп-тайпарча производствай типовой проекташ уттаеча а. Технически документаце объем дика бIелаггу. Химически мехкдаьтта чакхдоаккхачен объекташта проекташ уттаеча модельно-макетни метод юкъеххунд Гипронаучук, Ленгипрогаз яхача а кхыйолча а институташа.

1964 шера яь йистейоахаш я химически заводий 30 гIишлоечара къаьстта чоалханерча объектай 70 гаргга макет, миллиард сом гаргга мах а болаш.

Вай «Гипрогрознефтен» Чечингражданпроекта проектни институташ макетни проекташ уттаяра йоала тIерташ я. Нагахьа санна кертерча дакъе мах чубахача цIенош проекташ уттаю Чечингражданпроекта института хIанз а цу методага хьажа ма хилара дIашка беха боаккхилга хилаш. Бакъда, «Гипрогрознефта» институтем тIехьайисарех я.

гIишлош хьалъеча хана балха а хьадаьо проектни решене ма бахара хилара а тIахьожам лоаттабу заказчика, стройбанко, подрядчика, гIишлош еча организаце. проектировщикаша. План чехкагIа кхоачашъяра, хьаштдолча оамалдеча «бIарга ма гуш гIишлош хьалъеча хана заьнна гIалаташ дуте а иштта безам балча заказчика ма тIехдоалийте а». проектни организаце ца тIехдоалийтарган. Цу дешай хьакъера объективни сулахо я из.

гIишлош дикагIа, чехкагIа, дегIагIа хьалъейта лоьхIаш. хIаьта иштта проектни, гIишлош яра — монтажни организацей, заказчикий болх дIахуш йола объекташ дикагIа хилара бола белхашкахьа лакхье загахьа 1963 шера СССР Министрий Совето «Предприятеш, зданеш, сооружеенеш хьалъяра проектни организацеша цул авторски тIахьожам лоаттабара порядках» сецам бир.

Авторски тIахьожам эшаш хилар дика гуш да. Цхьабакъда Грозненски нефтемаслозаводен крекинг-заводен титульни спискаш тIа 1964 шера ер гIулакхаш яхча лаьрхIадаш. хIаьта «Гипрогрознефта» института лоаттабеш бола самодеятельни тIахьожам вIаьала кхоачаш боцаш бац.

Объекташ дика хьалъе а чехкагIа эксплуатаце яхийта а уйла йолаш заказчикашцей проектни организацешцей юкъе эттача дикача гIулакхаша хьахилийтаз хIанз уж лакхъьа дийца кхоачамбоацараш дIадаха йиш бола хьалаш.

М. ПОДОЛЬСКИЙ.
Къамбасенда Кавказа совнархоза «Грознефтехимзаводы» яхача объединене воккхагIа вола инженер.

БАЛХА ТIА ХЬИНАРЕ

Балача оаха эшаш йола дукха тайпа продукци арахец бIаргаса хьинарий учебно-производственни управлене предприятей коллективаша. Хьх участок а цига шо-шоай балхан тIа чIоагIъенна. Цо арахец мебель, металло-изделеш, столярни изделеш, фуфайкаш, шингIаш, иштта кхыдараш. Дика толамаш доах коллективаша балха тIа.

Укх шера 11 бетта лелови продукци арахецара план 110 процент кхоачашъяьй управлене предприятей коллективаша. хIаьта цу юкъа къахьегама овсарле лаккхъеннай 10,1 процент. баь пайда 447 сом да.

Управлене коллективашта юкъе хьалхие лелаеш а Волкова Анна лерте йола тарни участок. Цу участке дикагIа бараш ба коммунистически къахьегама ударникаш нн. Тихонов, Фалин, кхы дукха а.

Шоай балха темпаш лих ба еш къахьег коллектива дIахо а.

Д. АМАРОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагIо, 3 декабрь 1964 шу.

ЭГГАРА А ТОЛАШАГIА ЙОЛА ДЕМОКРАТИ

Гарга гIортам хатт дерригача советски халкъа дела ду — Советски Конституце ду. ХIинз советски Конституце ду белгалдоаккх ше къаьстта долча хьале — берригa советски нах толашна КПСС исторически ХХII-ча съезда решенеш кхочушъе, парте Программа тIе оттадаьр чакхдаккха гIатIертта къахьегаш боалхача хана. Советски халкъо шийна хьалхашка оттаднаь эггара таргагIера дохкар да семилетка кхиал кхалха кхочашъелга.

В. И. Ленин керте латтача Коммунистически парте хьалхе а лелаеш сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъядар бахьан долаш хьахилар кердача тайпара йола пачхьалкхе, кердача тайпара йола демократи — къахьегамхой демократи.

Шийн бlубенна йолча лоештарле — коммунистий парте хьалхе а лелаеш, Iалаьмате йоккхий халонаш эша а йиъ, вай мехкарча къахьегамхоша истоpe чукъ эггара хьалха хьалйир социалистически общество, шерра коммунизм хьалъе болабелар.

Социалистически пачхьалкхен чукъ боккха лоархIам бола моттиг лоца Советски Конституце — советски общества социально-экономически системая политически организаци лардаш къоастаеш долча кертерча закано.

Вай мехка хIара шера дезду Советски Конституце ди — 5 декабрь, из социалистически демократе цIей хилла дара. ТIаьх ихнъ шу соьгIа йолча хенал хьалхагIа Советий VIII-ча Чрезвычайни съезде тIайiйцача СССР Конституце дIачIоагIIйир цай мехка социализм хьалъяь хилар. Цун лардe оттаьир советски пачхьалкхе хьалъяь волча В. И. Ленина, 1918 шера оттадаьча вай эггара хьалхарча Конституце тIа оттаь идеяш.

Вай мехка социализм котъялар дIа а кхайкадаь законах йолча порядках СССР 1936 шерарча Конституце дIачIоагIйир доалахьен капиталистически формаш дIаяхара, сага саг воалавалга лиз а дIадаьккхара, общества экономически бахара дерригача доалъоша боахама социалистически ерригa формаш доал деи хилара факташ.

Советски Конституце лорaю социалистически доалахье, советски строй сий долa а нуш тIакхаьа йиш йоаца а лард. Социалистически Даьхен рузкъа а низ а дулбуьла хьаст хилара тарра из лорaдеш чIоагIIаш лекхаряйда ну СССР хIара гражданин, общественни рузкъа лораде, социалистически доалахье лораe халкъа хьалхаш-кe ше декхарийла хилара уйла чуйосаш.

Из шотта эггара а тIех лоархIам бола фактор я къахьегама общественни дисциплина лорaяра я, хIаьта из ца хилча социалистически боахам хилa а дегIабоалабе а йиш мичай. «Къа ца хьегаю хIама а даьац» яхача принципах къахьегамах болх бувургболча хIара граждании дездар а сийлен гIулакх а лоархIаш, Конституце боаъо лу къахьега, цо хьийтача къан дукхалтен дикалген а хьаяжия болхлоъо шийна доагIар эпаргдолаш боаъо лу.

Цул совгIа, СССР Конституце чIоагIъю советски граждании кертера боаъонаш деккхараш, вешта аьлча СССР-а диниоста правоени положени къоастаеш йола боаъонаш: оттаьда аьлча граждании ерригача Советашка хоржачаш де а ше хержа хила а йола боаъонаш, деш ала, кепа йоалон, собранеш, митингаш, демонстрацеш ше мукъа хилар, салаIа, дешa, кхийола саги боккхача доархIаме йола боаъонаш а паргIатo а хилар. Уж ше дIахкхайаеш цо гарантe лу уж чакхйоахаргиларa. Советски Конституци йохе тарлургдолча оагIонах советски граждании законах йола боаъонаш дьаштaшa лoрaдарa средство я, цаI долча социалистически законноста лардаш оттаю. Шекхашта а лер тIара ца доаккхийташ а социалистически законность пачхьалкхен ерригача органаша, должность йолча наха, а гражданаша чакхдоахилга — из да Конституце дIадехача керттерчарех цаI. Советски пачхьалкхен кертерча законо халкъа чIоагIбу шийн низах бола теша, керда коталонаш ихa къахьегамкой оарцагIбоах. Цо тоаьъостал лу СССР берригa гражданаш шоай Даьхе эзаш хилара, къахьегам безаъ хилара, халкъашта низера доттагIаш хилара дегIадоаладара, социалистически общежите законаш боаъонаш езара уйла чуйоссаш.

СССР Конституци кIоаргга интернациональни да. Советски общество антогонистически классаш саго сега еш йола эксплуатаци йоацаш хилара, дерригa къамаш расаш общества вахара боахама, общественни, пачхьалкхен, культурен дерригача доакъошка цхьатарра боаъонаш хилара ларда тIа оттадаь да из.

Советски Конституци принципиальни эргаю да дерригача буржуазни мехкий конституцесел къамий дош къоастадара хьакъе. Къамий дош къоастадац дерригача къамийн расайн цхьатарра боаъонаш хилар Iалашдеш йолча социалистически демократе хара. Советски Конституце законах Iалашду доккхий а эIамига а къамаш шоай лоIамех кортамукъен дегIадоагIаргa. Советски Конституцея тоа а лу, дагIа а йоагIа советски социалистически республикай экономикеи культурен.

Вай республике тхоачa Iалаьмате доккхача социально-экономически кхувцамаша хьахьокх колониализмахи капитализмахи мукъадьнначa халкъо мел доккхий толамаш доахаргда. ХIинз Нохч-ГIалгIайсe йоакхача промышленноста республика я.

Революци хилалехьа хIанзарча Нохч-ГIалгIай АССР территоре тIа чIоагIа кIезига дегIаенаьр промышленность. Йоккха йоаца мехкадьтта доакха промыслаш, мехкадьтта чакхдоаха кустарни предприятеш, кхачан промышленноста эIамига предприятеш хара хиар.

Советий Iаьдал латтача шерашка Нохч-ГIалгIайсе мехка йоакха промышленни район а хинна дIаэттай. Хьадаьд керде промышленноста доакъош — газови, химически, энергетически, машиностроительни, кога гIирс бу, шаьйни, мебальни, консервни дараш а кхидола а доакъош.

ХIанз 1913 шера йоаккхачи хиначуд 46-зза дукхагIа йоакх промышлени продукци, хIаьта ворхI шу кхестедоалаш семилетка йолалуш хиначул шоза дукхагIа хургья из.

Промышленностана ихьено дегIабенаб цу шерашка республике юрта боахам а. Революци хилалехьа тIехьабиса бар из. Советски Iаьдал эттачи шерашка хьаяй хIанзарча дакача техникаца Iалашьаь йоккхий колхозаши совхозаши. Юрта боахаме дIахочa культуранта юкъе дукхагIа дар ихат, баьна даараш, гIаьбаргаш, шекара свекла, комсаш я. хIаьта цеи гьайбай боахаме дукха шурийга кхоаба доахани хая.

Революци хилалехьа Нохч-ГIалгIайче яр пачхьа Россе эггара тIехьайисарех йола цхьа йист. Баха нах берригаш а хIана бец аьца дешанха, шале бар. Кхыметтед город Грозне бахача цахах а 44 процент дешанза бар.

ХIанз вай республике бахача нахах 65 эзар саг ва дакхерен юкъерен дешар йистедаькха.

1962—1963 дешара шера Нохч-ГIалгIайче яр юкъарча дешара 445 школа, царех 92 юкъерча дешара а йолаш, 8,3 эзар хьехараш, 178 эзар дешархо ва. Царел совгIа, болхдойи юртарчеи кагирхой 74 школа я, 12,3 эзар саг деша я вагIаш.

1962—1963 дешара шера республика лакхехьарча дешара шли заведене заочникаш а болаш 10 эзар студент вар, шоттала студенташ бар 10 специальни юкъарча дешара эфиедене а.

1963 шера 1 январь тIакхочачаш республике яр 342 массови библиотека, 3 театр, филармони, халхарен илеш ансамбль, халкъа 4 театр, 2 музей, 547 Iалма болдо йола 13 Iилма тоххама учреждени, 261 киноустановка, царех 48,3 эзар моттиг йола 217 стационарни а болаш.

1963 шера вайнига яр 72 больничи учреждени (госпиталь йолаш), 141 амбулаторно-поликлинически учреждени, 241 фельдшерски фельдшерско-акушерски пункт. 155 йолча берий [illegible] кхетадеш-кхедеш 11,5 эзар бер да, 94 йолча даимал болх беча берий яслешка 3,7 эзар бера моттиг я.

Советски Конституце шийна чулоац социалистически демократе принципаш, социалистически демократизм дIало дегIааxарен толлуш эргаллареи йолча кертерачарех цхьа дара я из. Социалистически демократи лоpтIа а накадлаш а дегIайоагIаш хилар вай общества объективни закономерность я, из дьахьекхад вай Конституце тIа.

Дерригдуне историческа лоархIам болаш хиннай мехка пролетариата диктатура, цо Iадашдир вай мехкара эксплуататорски классаш дIайоалалгеи социалистически общество хьалъелгеи. Цу тайпара общество чура дегIаярга хьалла СССР пролетариата диктатура хилаьза яргйоацая яц. Вай социалистически пачхьалкхе хIанзарча кердача эттие хилаьа юкъаро пачхьалкхе а хиина дIаэттай, дерригача халкъа хьаштаца лоIаи кхоачашбеш йола орган я ца. ХIанз пурна тIадежад коммунистически общество хьалъелга вIаштIехьдаккхара декхар, из декхарийла я социалистически производствени отношенеш коммунистически отношенешка ихк. ДIало йодача халка социалистически демократи дегIаахара процессе пачхьалкхен Iаьдала органаш йоалаш - йоалаш коммунистически самоуправлене органашка ирга.

ХIанзара СССР-а Конституци тIайийнача тIехьагIа вай мехка вахара дерригача доакъошка доккхий дика хувцамаш хинад. Цудукъа СССР кхалагIа хержача Лиакхехьарча Совета 1962 шера апрель бетта хиначa хьаьхарча сессе «СССР кердача Конституце проект оттайойла» аьлла дьаьххIа соцам бир.

СССР кердача Конституце йиза хьахьаехарга вай мехк дескакара хIанзара этап. Из хургда адамий историe чукъ эггара хьалха хьацинцача дерригача халкъа пачхьарча, одинахьалкхен, коммунизм хьалъеш йолача пачхьалкхен Конституця.

Советски Конституца дукхача наха творчески къахьегамах хьацинна хIама да. Из отта а ду, тIа а за юкъарчал доацаш къахьегамхоша дакъа лоацар, кIона аьлча дукхача нача творчески хьегаш дола къа керда коммунистически общество хьалъяра керттера фактор я. Цунца къаьста гучадоал Советски Конституци кIоаргга халкъал доаллаш а йизза демократизм болаш а хилар.

М. СУЛТЫГОВ,

С. М. Кирова цIерахча Казахски пачхьалкхен университета юридически факультета пачхьалкхен хьалхъанта юкъерен боъшен кафедра аспирант.

Семилетка аллагIча шера дика къахьегаш дукха бригадаш а № 4 йолча тIшмлой - монтажни управлене. Царех цаI я Алещенко Михаила кулгалху бригада. Ноябрь бетта цара 116 процент кхочашъяьй бригада.

ЦхьоалагIча савифре хьалхетта дахадир ер 40 квартира йола цIено.и 5-ча декабре, Советски конституце дента, цIенош [illegible] декхараш тIаййцадар гIишлойхоша. Уш декхараш йоадана хIама ца эцаш хIаманe а кхочушдина коллектива.

Коммунистически къахьегама сийлен цIе лиххара кхоaсди лоттабеш я нов. Алещенкос кулгалду каменщикий бригада, тIаьта хIанехьа а цо цIе аьккхай [illegible]

Нагахьа болхло вац бригада шаь-кхоъ балха гомал йоацаш. Цо кхоачамбаь Iац уж. Шоай балхаца айха бувам болча дешара заведенешка дешаш ба пхьабараш, вожаш сайрийнарча школашка деша багIац ба. Масала, Грознерча мехкадьтта института гIишлойъерий факультете [illegible] варIа 9 болхло, хIаьта школе дешаш 5 саг ва.

Российски Федерацe 30 миллиарда фоцие дина дакъа доац [illegible] рационализаторама. Укх шера балха юкъейихьача предложенеша баь пайда массехк бIаь сом ба. ДикагIчарех лоархIаш ва рационализатор нов. Айрапетянц. Укх тIехьарча кхаъ бетта ше балха юкъейихьача 3 рационализаторски предложене торе хилийтар сихагIа а дикагIа а цIенош хьалдотта.

Сурта тIа: Алещенко Михаила кулгалду каменьщикий бригада.

М. Панеева сурт.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Хосой-Юртен шуна тенахьарча районийн къахьегамхоша 28 ноябре тIаййцар шеаш йолча хьоашагIа бахна Нохай-Юрта районера доттагIий. Ди Iалаьмате шийла а йотIаелхаш а доллашехьа, хьаьшинта накъа бахкача фусамдай ихтаж мышинаш хатт городах арахьа. Автомашинаита улув гIолла хьаднйтта транспоранташ дохкар: «Марша доагIалда вежарашка йолча Нохч-ГIалгIай чура доттагIий!» Накъа мел венар веловенна, дог гIоадьнна вар. Нохай-Юрта бодача накъа тIара бIарг ца боаихаш бIаракьеххар хIаравар.

Юххера а гучаяьлар байракхашцеи транспорантацеи ега хьалхара автомашинаш а. Из я Нохай-Юртара йоагIа доттагIлен колонна. Дагестанцаш болча хьоашагIа баьхкаб производстве хьалха латтараш, хьехархой, лораш. Дукха хIанаш да цар шоай лоалахошца дуеца.

Хосой-Юрта Iочуваддача цхьан накъа вIашагIкхет. ГIадбача тIаэп дагестанцаша шоайнцига бахка вежарашка йолча республикера хьаьшкий. Цхьа дукха хье ца яьш городе йода вIашагIкхийттача автомашиней колонна. Города улицашка хьалтеха доаха нохчийн аварцийн меттала язъдаь йоаршал хоаттаи дола транспаранташ.

Орджоникидзе цIерахча культура ЦIенна хьалхашка юхасоц колонна. Хьайхе а дела укказа гулбенна бар города общественноста викалаш, промышленностен юрта боахамех болхлой. Хьахое вIашагI йоаршах тедаш лу къамаьлаш, доттагIленца кулгаш луьц.

ДIайолалу доттагIлен митинг. Митинг хьаеллаш къамаьл ду ВЛКСМ Хосой-Юрта города комитета хьалхарча секретара нов. Тищенкос. Цо дIайха моарша лу Нохч-ГIалгIайчеварча доттагIашка, нохайюртахоша дукха баркал аьлар дукха за йоалаш шоайцига хьоашагIа бахка хиина дагестанцаьа цар безаме тIаьвара.

Консервни заводера болхлой гIулакхерча цаьхьа цIерах къамаьл ду цигарча болхлочо В. Кочкинa.

Тха бригада, — йоах цо, — болх беш а дукхахьар къонахь латта бар тайпа коллектив. Цунна ба авар, ерсий, гIумкий, нохчий, лакнош, кхьобарам. Тха звено болх беш я къона нохчий йоI Эльмова Тамара— коммунистически къахьегама ударник. Тамара ихо долча балха йоагIача хана цхьаликха професси шича яр дуц. Из Iоме оттавир опыт йола завода болхло гIувна Сатонов, хIаьта цо цунна шийн опыт эалосии гIад а вахa дIа а елар. Цу тайпара масалаш, — йоах цо юххера шийн къамаьла чакхдоалаш, — кIезига дац тха.

Лоаллахарча шин халкъа доттагIалах дийцар ше къамаьл доца хана Хосой-Юрта района Нурадилов Ханпаший цIерахча совхозерча боалхлочо нов. Героевас.

«Вай халкъашта юкъера исторически доттагIал, — йоах Нохай-Юрта партхома секретара А. Даурбекова, — Советски Iаьдал даккхар дукхьа лоаттайеча къоасама шоай вахар цIерденначa дай дай цIийца хоттадиц да». Цул тIехьагIа нов. Даурбекова дуьш района юрта боахама къахьегамхоша дакхача къахьегама толамех. «Пачхьалкхенга шура йохкара плана, — йоах цо, — 130 процент кхочашъяьй оаха, хьаттамара йоала продукташ йохкара — 120 процент, дулх дохкара — 120 процент.

— Нохай-Юрта района кагирхой доттагIлен уйлаш я, — йоах комсомола комитета секретара заместитела нов. Вашаевас, — лоаллахарча республика кагирхошна. Хьаш делча хана шоай доттагIашта-дагестанцашта нувкъостал де кийча ба тха комсомольцаш».

Дукха хана деза тоссадена доттагIал да Новолакски района Буйнакски Уллубе цIерахча колхозен Нохай-Юрта района Шерипов Асланбека цIерахча колхозен колхозхошта юкъера дар. Цу хьакъехьа дувц ше къамаьл деча хана Буйнакский Уллубе цIерахча колхоза партийни организаце секретара Мусаев Султана. «Укх шера, — йоах цо, — алаташ чуацара болх эггара сихбенача хана агретаташ балха юкъера яьар тха. Дукха алат довр ххерам болаш дар из баьхан долаш. Цхьабакъда, тхона новкъостала баьхкар Шерипов Асланбека цIерахча колхозера колхозхой, цар новкъостал дир тхона сихе доа да деши алаташ чуерца».

Къамаьл ду Нохай-Юрта юкъерча школа хьехархо йолча нов. Палиева кос. «Воронежски пединститут йиш а яьнна даьхна тхо, — йоах цо, — шу хьалдагIа боакхача безаца тIайийцар Нохай-Юрта районе бахача наха. Барттайна цхьа деза самна дах вай дерригаш а, вайна массанена а дагалетар цаI да: Даьхенна вайрам тар ше лу дукхагIа кхочашедерга. Дешархоша кхетош луш долча наха дерригача къамий бераша юкъе доттагIал хургдолча уйланца хьалкхеду уж».

Дика къамаьл дир Нохай-Юртарча школа дешархо йолча Шавиева Малкас. Шоай школерча дешархой цIерах оамалаш лоацара дикагIа лелара цо лхьа бийхар город Хосой-Юртарча № 2 йолча школа дешархой.

Хьаьшашен фусамдашен памятни совгIаташ тийлар вIаши дIа-юхa.

ДоттагIленна хетаь митинг дIаьлар. Митинг чакхъялначул тIехьагIа клубе художественни самодеятельноста концерт оттаду. Сцена тIа беда художественни самодеятельносте дакъа лоацараш. Эггара хьалха концерт дIаделаду Хосой-Юрта культура Цен самодеятельносте дакъа лоацараша.

Хосой-Юртах дола цхьи дика аьлар Тагировас. Дукха тIоараш дийттар дешашхоша — шиъ вошас СутаевгIара Баратовеш «кхаь доттагIчун» халхар дича.

Йоккхача говзалца оттадаь концерт дир Нохай-Юрта культура Цен художественни самодеятельносте дакъа лоацарагаша сцена тIа оттадаьр. «Сийле хийла парте» яха музыкально-литературни монтаж оттайир цар. ЧоагIа хоалехташ кьежар эрттелаш Б. Эртердаевски А. Исаева дьяча «нохчий тайжача халхарга». Iалашате дукха сакъердаш баьккхар Б. Эльмурзаевас З. Пашаевен геттара гома аьнначa беламерча частушкаш.

Концерт чакхдаьлар. ХьатIакхоач фусамдай Iадика юша ега ха. ВIаш ловцаш доах цхьана хинйттача дакъа ловцаш хинарaша, керда пролетарски толамаш даьар лов, хьагIадоагIача шера цIаькха а вIашагIкхотиjга дуьц.

О. КОДЗОЕВ.

Сурта тIа: Нохай-Юртен Хосой-Юртен культура Ценой художественни самодеятельносте дакъа лоацарий группа.

М. Панеева сурт.

Хьажкlаш хьувкъаяра

Урус-Мартана управлене дозонел гаьнна арахьа йоаш а «Лермонтовский» совхозерча хьажкIаш лелача Матаев Берсий цIи. Кубански новатора Первицкий Владимира технологех 200 гектара тIа хьажкIаш кхайир Берсе 1964 шера. Гектара дика хьийкьар хьажкIаш — хIара гектара тIара лькхар 54,6 центнер, планах яхха дарьхIа хиннар 36 центнер мара йоацача метте.

— КIезига дьинай тхона, — йоаж Берсас, — уцал латтача хьатта дIайийнача 40 гектар йолча участке Iехадир тха — кIезига ьяьар хьажкIаш. ХIаьта тхоай дикагIа долча хлашкара 80 центнер лькхар оаха хIара гектара тIара. Укх шера болх бе хала дар, — йоах дIахо Верса, — хIана аьлча звена эIамига яр, хIаьта совхоз эшшаш йола техника цунга хьалха йиш йолаш яцар, техника кагийча звеношта дIа а йийкъа кертера бригадаши отделенеши техника йоацаш йига вIаштIехьа ца хилар бахьан делаш. ХьатIадоагIача шера из нисъ ца ниййсдалийтар дукха кагий звенош вIашагIа а тохаш йоккхий звеноше лахьрIад оаха. Масала, тха бригада йоккха комплексни шиъ звено а аь йийкъай, хIаьта царга хургья ерригa юртбоахама техника а. ТIаккха оаха цхьа хьажкIаш пелаь ца Iеш, массехк кхы тайпа юрт боахама культураш а лелаергья. Тха звенона 800 гектар латта тьожадаьд, цу дакъе: 200 гектар оладийна дарьхIача хьажкIашта, 300 гектар — туйран ялташта, 150 гектар — силоса дарьхIача хьажкIашта, 150 гектар — вIашагIъядаь вико-хIа дIадо. Цу тайпара звено вIашагIйоллдро йиш хулий таргьа техникaх, соца ца а лоттаеш, нийса пайда эца.

Оаха Матаев Берсийга хоатт, укх шера хьийгача къах мел мах лу шоана, материальни стимул мишта, хьа хьай а звеной вокх члений а юкъера алапи мел хул, аьна.

— Тха звенона аккордно-премиальни дьисапе мах лу къахьегамах, — йоах Берса. ХьажкIаш дIаювча, кхееча, чуацача хана аз бетта 110 сом алапи эцар, хIаьта звеной членаша — 95 сом. Хетаргахьа, даьча доарлIамех планал совгIа лькхача продукцех аз эцаргда 1250 сом гаргга, хIаьта со звеной членаша — 1050 сом. Сезоне хIара бетта юкъера дарьхIача сона хургда 300—320 сом, звеной членашта — 270 сом хIаранена.

Совхозо дIайийнай 1110 гектар хьажкIаш. ХIаьта пачхьалкхенна дIаенна нийсса ахаш хIана яц, аьна йола хьажкIаш Берса звенос дIаенай шиъ 200 гектар йолча участка тIара. Цо кхельча хьажкIий центнерага дIабаха мах 3,7-зза лохагIа ба, ерригача совхозе кхельча хьажкIашна юкъера дарьхIача бахачул, хIаьта из хилар 1 сом 53 кепиги. Фуалъяхача хьажкIий центнер йоаккхаш цун яйнай 74 минут, вешта аьлча ерригача совхозе яйначул 3,5-зза кIезигагIа.

Башка-дика толамаш даьхад цу совхозера Задаев Леча керте латтача, кулгаца къа ца хьегаш 200 гектар йолча участках хIара гектара тIара планах 12 центнер мара яккха ца езаш хиннача метте, 22 центнер дукха хьажкIаш кхальча звенос а.

— Нагахьа саина цу тайпара ши звено кхы а вIашагIйоалла тхона могe, — йоах совхоза директора нов. Широкова, — хIаьта тхо из де лерхIаш а да. ТIаккха совхоза вIаштIехьдаргда пачхьалкхенга хьажкIаш йоакхара план кхочаш а хьайбай йоалаш дарегIча фураж Iалашъе а. Тхоай дерригa пхоаш сIадохийтаргья оаха механизаторашта мел эшар Iалаш а даь, хьатIадоагIача шера хьажкIаш дика хьувкъаяра.

ХIанз хьатIадоагIача шера мел къахьегаш даккхар дукха оаха кхочаш болабьча хана, йоах Берсас, дешаш а гIулакхаца а новкъостал ду тхона совхоза дирекци специалисташа, хьатIадоагIача шера хIара гектара тIара 65 центнераш кIезигагIа боацаш фуалъяьа хьажкIаш яра мел эшар ду. Тхоай дерригa хилаш оарцагIдоаладарга оаха совхоза коллектива тхоаш болча чIаш боа ца бара.

З. АХМАДОВ.

1100 ГЕКТАРА ТIА ХИЙ ДУЛЛАРГДА

Назрански производственни управлене Ленина цIерахча колхоза кхашка укх гурахьа саина дукха хий цIанкха дилладац. ХIанзалехьа колхоза поливальщикаша 500 гектарал совгIа хий диллад. Из дIадахача шера диллачул дукха а дукхагIа да.

Хиш дехнача тьинаргIа къахьег поливальщикаша Газиев Махьде, Кудрявцев Даниила, кхытар а. Сменни задани 150—200 процент кхоачаш ца еш цхьабакха ди дIадолаш дар.

Укх шера эггара хьалха хий дехка болабеннаб цу колхоза кхоалгIча бригада къахьегамхой а. 300 гектарал совгIа латта хургьа цига хиш дехкаш. Из болх дика дIахьу бригада поливальщика Салимханов Салима, Асхабов Шамила, кхыбараша а. Цар хиш дехкара бола сихха Iома а баь доккхий къахьегама толамаш доахаш бу.

Барт болх коллективо ер шу чакхдоаллаш 1100 гектар участкана хий дилла лерхI. Цу гIулакха шерва социалистически ихь а йоаржаяь латта шерлеш. Цун харшаш зоахаш болх бу колхоза механизатораша. Нормаш тIех кхоачашъеш дикагIа къахьег из болх беча тракториcташа нж. Журавлевеи Ахмадовеи.

М. МЕДАЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЕ ЮРТА БОАХАМЕ

Юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъяра хьакъехьа партен правительстван сина укхани кхоачаш а ец, шанотта кIезигагIа кулгашца къахьегаш хьалкхейир укх шера хьажкIаш, шекара свекла Грозненски производственни управлене колхозашкарчеи совхозашкарчеи иттаьш болча механизатораша. ДукхагIа йолла звенош 2—3 член мара воацаш ва.

ХIанз 150 — 200 гектарага дIакхоачаш доккхий хьажкIа кхаш тел звенoшка леладе.

Къаьстта лакха хьокхамаш хинад укх шера оалхазараш лeладеча Ермоловски совхозерча Арсамакен Вахас кулгалдеча гибридни хьажкIаш лелаеча звеной.

Цу звенона 3 саг вар: звеньевойи членаш Батиев Саладин Ханукаев Махьмаш. Звенога леладе дIаделийдар ВИР-42 яха гибридни хьажкIаш тIайола 150 гектар кха.

Цун звеной членаша 1963 шера гурахье а дена кьоасаш болабир хьажкIаш хьувкъаяр дукха. Зоб ахале хьалхагIа хIара гектара тIа тоссар 20 тонн ихо, 4 центнер суперфосфат, хIаьта цу ерригача участка тIа тоссад 3000 тонн ихо, 60 тонн суперфосфат. 15-гIа октябрь хьатIакхачалехьа цу ерригача участка тIа зиб аьха дьяр. Гурахьа ихьа тIара оасар дехадеш обработка йир. БIаьстац юхье зиба тIа шоза накха а баьккхар, кхоза культиваци а яй. ТIехьара культиваци 10—12 сантиметр кIоарга яй. Март бутт боаш, ихе дийнахьа квадратно-гнездови хьисапе хьажкIаш дIаювча хана хIара гектара тIа 50 килограмм а йолаш аммиачни селитр а тоесаш дIайийра хьажкIаш.

ХьажкIаша 4—5 пераш хийцачул тIехьагIа дайга мекхаш дьяьар. Вегитаци хана 3-зза культиваци лькхар урагIен цхорагIен, оасар доттаду мекхаш а доахаш. Культиваци йоаккхача хана хIара гектара тIа 50 килограмм а йолаш аммиачни селитр тесар.

ХьажкIаш йоахача комбайнашца чуийцар хьажкIаш. Чуийна аьнначул тIехьагIа дарьхIача, гучадаьлар, ца хийттача тайпара уж дика хьийкъа хилар. Ерригача участка хIара гектара тIара 40,5 центнер лькхар, хIаьта гибридни хьажкIаш 150 гектар йолча участка хIара гектара тIара 25,2 центнер йоаккхаш лькхар. Нов. Арсамакова звенос кхоачашйир гибридни хьажкIий лакха хьувкъаламах кхедара лакхача Ерригa российски механизированни яха усовени. Звеной хIара члена дааргхIаш 2026 центнер хьажкIаш лькхай.

Цхьа центнер хьажкIий кхеарга дIадалар 1 сом 40 кепиги. Из кхоза даргIа хух ерригача совхозе лькхача хьажкIех дацачул. Гектара кIезигдаьд хьажкIашта обработка еш кулгашна дии дола балхаш.

Вo толамаш дац Грозненски шурий опорно-хьокхама совхозерча нов. Радуев Зиай механизированни звенос Кубанерча цIи хеддача свеклавода нов. Светличнe методах свекла кхееш даьдараш.

Ше лелаеча 70 гектарах хIара гектара тIа 394 центнер шекара свеклай кхоаьй цар. Радуев звенос ШиметгIа кхобаьбац лакха хьувкъаш. Шекара свеклай цхьа центнер кхеяра дIадхийтай 56 минут, 1 сом 62 кепиги ахча, пачхьалкхенга ехкача хIара центнерах 2 сом 96 кепиги луча моттиге. Лаха цхьа свекла кхеарах совхоза 26342 сом цIена пайда баьй нов. Радуева.

Укхаьмо хьокхамаш кIезига лаккха звеной а. ХьажкIаш дика хьувкъаьлай №3 йолча сонин-баьцадаарий совхозерча нов. Эльмурзаев Абдулхьамида механизированни звенос. 74 гектар долча кадй хIара гектара тIара фуалъяьдачь хьажкIий 41,9 центнер лькхадай хIара центнерага 2 сом 49 кепиги мара ца додаш. Резальтаташ вo яц дукхача кхыча звеной а, хIаьта цу массанахьа а хьувкъаш баьхан додаш гурахье а дена дIабалабаь къоаcаш вегитационни ца чакхъаллачa дац.

ХIанз тха районашкон совхозашкаи вIашагIъелай хьажкIаши шекара свеклаи кхее 68 механизированни звено. ВIашагIйоахха йола-ьяй баьца дааргаш леладу звенош а. Ерригача звеношта йиш шоай участкаш, цар къоасаш латтабу 1965 шера хьажкIаши шекара свеклаи дика хьувкъалалр дукха. ХьажкIеи шекара свеклаи совгIа, звенoшa лелаю ворок, гидуаргаш саина йола культураш а.

Ерригаш а звеношка лелае дIаенараш хиш дехача латташкара платийна дарьхIа 3000 гектари силоса дарьхIа 1200 гектари хьажкIаш а. Цу дерригача латташка 1-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоъ дьяар, 25—27 сантиметр кIоарга хьажкIаштен 30—35 сантиметр кIоарга шекара свеклайнаи. Зиб оахача латта органически минеральни удобренеш тайсар. Къаьстта дика лел уж балхаш нов. Радуев Зиай яр саина йолча звеношка. Цу звенога цIаькха а енийн лелае 70 гектар свекла. Зиба латта оахача хана хIара гектара тIа 25 тонн ихо, 2 центнер суперфосфат, 1 центнер калийне тух тессар Радуева укх шера а.

Цул тIехьабусаш бац оалхазараш лeладеча Ермоловски совхозера звеньевойш ниж. Арсамаков, Джанхотов, Межидов, № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозера нов. Алатарцев. Массанахьа а гуш ба шоаа шера хьувкъамаш лакхдар дукха укх шера гурахье а дена лард йолдаш боахача звеньевойша бу болх.

Тешаме да, звеньевойш цу декхарах цаьа доархIабергхилари кулгашца хьега къа кIезигагIа а долаш цар лакха хьувкъамаш кхедергхилари.

Е. ИЗВАРИНА,

Грозненски производствени управлене кертера агроном.

ЦУННА ВЕРТОЛЕТ ТIЕХЬАКХУВРГЬЯЦ

Сахьата 12 километр никъ бергболча сухалла шаьрача кхай тIа гIохла йоза трактор. Цо дIауза резервуар а йоаллаш йола башха йоккха йоаца машин. Цу резервуара чура шинна а сагIорахьа 40 метр гаьна дIаух ядохимикатий кIажарш. Сахьата болх бича 24 гектара тIа молхаш тох цо, цIенъль йоаййя дIайоах хьуркъамашта зенаш деш йола дукха а садоахка хIамаш. Ишта оасаре болх беш хилча цу агрегата-м вертолет а тIеьакхуврогьяц.

БаьповгIаш лоравра йолча Ерригсоюзни институте Лазаревски опытни станце инженера М. С. Ищенко хьаль УТО-2 яха керда турбинни опрыскиватель я из. Тайп-таййарча трактораша болх бе йиш йолаш я машин. Пурх беш ядохимикаташ дIаухийт мотораца болх байташ йолча башха йоккха йоацача дики турбина. Минута 1500 го боаккх турбинаша. хIаьта пхезза вIаштIоаа даьча цIецой лаккхала уваргIа а ухийташ, хьаштдоллаш бола са а ловцаш дIатох цар молхаш.

Молхай чIоагIа кхоабеш бу болх универсальни распылитело. Масала, сомий е комсий бешаний цхьан гектара ерригаш а 250 литр мара раствор йоаяц цо — из алхазза кIезигагIа хул кхыча конструкцех йолча опрыскивателаша йоаечул. Цу тIа зе деш йола садоахка хIамаш ерригаш а хIана йоаяц аьнна йоа а ю цо.

Сомийн комсийн бешанашка цхьан сахьата дохьаш доалла молхаш тох машино 5—6 гектара тIарча сомий гаьнаштех кIотаргаштех.

Кхы цхьаьнха хIаман дукха а да опрыскиватель универсальни хилар. Дукхьала ший гIулакхал совнагIа, цо толаме балхаш ду гIишлош хьалъеча а: цIенонта басар хьокхача а, хIаьта иштта кенаш деча нетте а — фордаш тIен хиш тIен лелача кенанча басар хьокхаш.

«Союзсельхозтехника» ерригсоюзни объединене ТАСС-а корреспондентага хоам бир, УТО-2 яхача опрыскивателя тохкаш белгä толаме чакх а даьннад, вай промышленность уж ара а хецаргья, аьнна.

(ТАСС-а корреспондент).

ДИКА КЪАХЬЕГАРАШ

Наьсарен-Вокзале хIамаш тегача фабрика филиале балха тIа хьалха латташ дукха гIалгIай мехкарий ба.

Къаьстта дика къахьегаш я «А» яха смена. Цу смена болхлошта юкъе хьалха латташ ба ин. Мартазанова Тамара, Мальсагова Тамара, Сагова Марем, Зазоева Хадишат, кхыбараш. Чуййнна болх беш боаха мехкарий. «ХIара болхлочо ше-ший операци толамца кхоачашъю.

Хьинар дараш аьнна цIи дIаяхай фабрике цар коллективах. Цу смене болх беча нхе йоIо смена нормах 165 операци кхоачашъе езача кхоачашъер 250—300 я.

Укх шера къаьстта дика къахьегама толамаш дахарах Мартазанова Тамарена, Зазоева Хадишата коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай дукха ха йоацаш. Укх гаргтарча хана из сийлен цIи лехха дерхI ерригача коллективо а.

Б. АРЧАКОВ.

ЮРТА ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТАГА ЕРРИГРОССИЙСКИ ХЬАЖАР

НАЬСАРХОЙ СЦЕНЕ

Укх деношка чакхдаьлар Наьсарен района художественни самодеятельностага хьажар. Цунна юкъе даькъа даьлар Наьсарен-Вокзалерча, ТIой-Юртарча, Долаковрча художественни самодеятельноста коллективаша. Цо хьахьекхав Наьсарче халкъа талантех йиза йоаллаш а наьсархошта искусство дукха езаш а хилар.

Хьажар дIадоладир ТIой-Юрта культура ЦIен коллектива. Цун программа тIа кертера моттиг лоацар вокальни жанро. Района культура ЦIен сцена тIира хьахозар лазуригIа дог доагIа гIалгIай, эрсий, украинций иллеш.

Хоза аьлар «Волга доагIаш да», «Сутара хьеж хьо наьхьаг» яха эрсий халкъа иллеш В. Дрогинос, тайжаи дикеи дир гIалгIай халкъа халхар К. Кодзоева, В. Осташенкос, М. Тумгоева, С. Тумгоевас. ЧIоагIа дег чу дужаш аьлар «Ой, на хьежа бутт» яха украинций илли Е. Резниковас.

ЛадугIараша беламе хургйолаш отталь а тайп-тайпарча къамех болча наха дакъа лоацаш а яр Долаковрча культура ЦIен коллектива программа. Наха дукха дезаделар Л. Казиевас даькха нохчий халкъа иллеш. «Тешa сох» яха гIумкий лирически илли, А. Картоева даь сюжетни халхар. Х. Алероева, У. Автурханова, С. Бугаева даь нохч-гIалгIай къама халхараш.

ЧIоагIа тIоараш детташ тIаийцар зрителаша района культура ЦIеи вокалистий йижарий Матвеевгlар, В. Бахвургцевай, Сувороваи выступленеш.

Художественно дика йийшар В. Малковске, Хь.-Б. Муталиева, кхыча авторий произведенеш ТIой-Юртарча М. Умарова, Долакоарча З. Дзахкирова, Наьсарен-Вокзалерча В. Щербинас.

Аьттув а беллаш дика номераш оттаь яле а, кхоачамбоацараш дукха дар района художественни самодеятельностага хьажаре. Районерча цхьанна юрта клуба коллектив яцар цунна юкъе дакъа лоацаш. хоровой коллектив хилазар. Балетмейстераш цига понкъостала ахийта бале а. Iомаяь веоза халхараш дацар.

Доккха кхоачамбоацар да хьажара юкъе дакъа лоацаш гIалгIай кхалнах геттара кIезига хилар.

Массехк вокальни номер отталал совгIа, кхы наха санъерлаш баргбола хIама гойтазар района культура ЦIено. Района культура отдела заведующе М. Альдиева, Наьсарен-Вокзален культура ЦIен директора Булгучева геттара кIезига йоакхо ъыр самодеятельностага хьажара кийчлуш. Района оргкомитета членаш коллективай выступленешка ца хьежаш, дикагIйола номераш хьа ца къоастаеш моттигаш дукха хиннай.

Уж гIалаташ хиннадац торо ца хиларах, дика торонаш я Наьсархой, царех бизза найла а кийча искусство дукха езача Наьсарчен къахьегамхошта культурни салоIам бе, цар культура лакхъе, заключительни йолча турзна дика кийчбенна накъабахха деххарийла ба уж.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства методист.

Хьажар дIахьош да

Укх деношка Советски района художественни самодеятельносте дакъа лоацараш шоай гоизал хьагойташ бар. «Са Нохчийче» яхача иллеца хьажар хьаделл Итум-Кхалерча юртарча клуба коллектива. Цхьаннеша вожаш хувцаш сцена тIа ювл тайп-тайпара репертуар йола художественни самодеятельноста коллективаш. ЙоагтIача беcca, нийса оаз йолаш лоих «Жа Iуна йиш» Гайтукаева, Юсупова, Алхастова.

Йоккха моттиг дIалоац хьажаре шаьрдй искусства. Сцена тIа юьлача коллективай репертуарашца дукха за халкъа иллеш, моттигерча авторий сакъердамера куплеташ. Сакъердаме, чулоацам дика болаш яр Большие Варанды яхача юртарча клубa вокальни группа программа.

ЧIоагIа дукха деза вайнаха кадий, сиха халхараш. Дукха халхара номераш яр хьажаре хьахьокхаш. Массеха коллективо дика оттадир «Лоаман йиIий» халхар. Къаьстта белгалъяккха еа из халхар даь Вашандароера, Советскоа, Итум-Кхалера кхалнаьха халхара группаш.

Массеха номер яр художественни чтенеш йолаш. Къаьстта дика йийшар «Ленин» яха стихотворени дьехархочо М. Курганцева. Вашандароерча хьехархочо Рахмаева Розас нохчий меттала йийша «Са конституци» яха стихотворени.

ЧIоагIа хьеваш бар зрителаш Советски культура ЦIен художественни самодеятельноста выступленега.

Дика аьлар хоро Мураделе даьякха «Халача наькъий дегаIоаз», Молчанова «Городских дола» иллеш. Ладхача бозраме хьахьекхар тайп-тайпара концертни номераш. Белгалъеккха деза Ахмадова даь «Баьречуи» халхари Рикоевске аьнна эрсий халхар дика номераш хилар.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да хьажара концертни программаца. ЙоагтIача беcca уйла на еш кийчо яьй хьажарга Дай-Вашандарой, Большие Варанды яхача юртарча клубай художественни самодеятельноста коллективаша. КIезига яр мыIача наьха халхара коллективаш, цхьайола номераш дика кийчъяь. ЙоагтIача беcca уйла яь яцар. Советски районе деррига кхоачашаш ца дика художественни самодеятельность вIашагIйолла. Ала доагIа Советски районерча самодеятельни артисташта искусства болхлошкара, республика халкъа творчества ЦIенгара, моттигерча партийни, советски, общественни организацешкара новкъостал эшилга.

А. ХАМИДОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист, хьажара оргкомитета член.

30-ча ноябре Грозняерча М. Ю. Лермонтова цIерахча театре Сунженски халкъа театра коллективо оттайир 3 действи йола «Запорожец за Дунаем» яха Гулак-Артемовски комически опера. Везаме тIаийцар из зрителаша.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Султан (роль ловзаю И. И. Разумникова) запорожец Карась Иван (роль ловзаю С. Д. Толмачева).

А. КОБИАШВИЛЕ сурт.

Хроника

КПСС обкомен Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен партийно-пачхьалкхен тIахьожама органашка хьинаре болх барах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Упазаца Сийлен грамота еннай:

Грызова Ирайда Ивановнайна — партийно-пачхьалкхен тIахьожама Комитета Грозненски производственни колхозно-совхозни управлене гIоллерча штате йоацача инспектора.

Емельянчено Константин Давыдовича — «Красный молот» яхача завода партийно-пачхьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа председателa.

Точенова Альмата Дикайна — партийно-пачхьалкхен тIахьожама Комитета Наьсарен производственни колхозно-совхозни управлене гIоллерча штате йоацача инспектора.

Хасаменко Мурала — «Надтеречный» яхача совхоза партийно-пачхьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа председателa.

Чигрина Рипата Никитична — Старопромысловски района «Электроприбор» яхача завода партийно-пачхьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа председателa.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа а теха арадаьннад Нохч-ГIалгIай обкома идеологически отдела декабрь бетта дола (№№ 23—24) «Агитатора блокнот».

Блокнот доалу Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленуми хургхиларах болча информационни хоамацеи областа а, юрта а, края а «Промышленни партийни организацеш вIашагIтохарах» болча Пленума соцамех.

Йоккха я «Беседашта йола материалаш» яха раздел. СССР Конституце дениа хетаь я И. Латышева яхаь «Социалистически демократе байрах» аьнна статья. Цига кепа техай исторически Iилмай кандидата Н. Александрова «Шербе коммунистически къахьегама тIехьара болам» яха статья, ветеринарни Iилмай кандидата А. Мочалоеве, М. Сагова «Фу дала йиш я боахама Iаьсий кхедара специализаци йича, яха статья, «ДIаяхача зaман тIехьадисарашца доаттабу къонcам шерба» аьнна Нохч-ГIалгIай обкома секретара О. Чахкиева статья.

«Энтузиасташа хувц» яхача рубрика кIал кепа техай «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьамкIаш лелаеча механизированни звено звеньевой волча Б. Кодзоева «Интенсификаци — толама ларда» яха выступлени. «Доаржаде тхьамаи лоаман йоI» аьннача рубрика кIал кепа техай Н. Рашидова «Лоаман йоI» яха корреспонденци.

«Агитатора заочни семинар» яхача разделе кепа техай В. И. Ленина агитацех дола дешаш а КПСС Ленински райкома секретара А. Надирова «Агитаце вертердар — коммунистически идейность» яха статья а.

«Деган лотадерех» аьннача рубрика кIал я КПСС Грозненски горкома инструктора С. Котиева «Коллектива кулгахо а кхетам лур а» аьнна крекинг-завода парторганизаце агитаторах И. Овсянниковах йола статья. Агитатора новкъостала декабрь бетта ергйолча беседай темаш а литература указатель а, вай мехка общественни фондай лоархIам бувцаш бакъдарий цифрайи подборка а я блокнота тIа.

Спортивни хроника

Укх деношка Грозняерча «Красный молот» завода спорта Дворце дIайоладенай художественни гимнастиках республике хьалхара моттиг яккара ях. Гимнастика еш ба шоллагIа разряд ераш. Массерел а дикагIа программа кхоачашйир № 48 йолча юкъерча школа ялхлагIча класса дешархочо Кузнецова Надяс. ШоллагIа моттиг яьккхар цунна деша ягIача Шорохова Ленас, хIаьта кхоалагIа — яхьа юкъе дакъа лоацарех эттара эIамагIа йолча кхоалагIча класса дешархочо Муринна Ирас.

Яльа шоллагIча дийнахьа шоай гоизал хьалъекхар ерригроссийски а ерригсоюзни а яхьашка дакъа лоацаш хинначар. Гулбенкарош чIоагIа раьза болаш, хоза, нийса кхоачашъю упражненеш. Лакха мех бир судахоша а зрителаша а соахка а республика чемпион хиннача Овчинникова Натальй — хьалхара моттиг яьккхар из. ШоллагIен кхоалагIен моттигаш йийкьар Данилова Ольгаси Гарибашвили Маринаси.

Сурта тIа: Гарибашвили Марина.

Е. НЕДЕРЕ сурт а текст а.

СТУДЕНТАШ-ЧЕМПИОНАШ

Йистеьнкай Нохч-ГIалгIай АССР кубок яккхара баскетболах довзара хьалхара тур. Мехкдаьтта институте мыIача наьха команда вIашагIкхийтар «Трудовые резервы» яхача общества командаца. Мехкдаьтта институте мыIача наьха баскетбола команда вай республике низ болаш лоархI. Дукха хьло ца хулаш лайзар уж цу дийлахьа. — Эшабир «Трудовые резервы» команда баскетболисташ (счет 79:43 а йолаш). Мехкдаьтта институте баскетболисташца лийчача педучилища команда эшарах яьа юкъера ала бийнар.

ШоллагIча туре дакъа лаьцча «Труд» обществан мехкдаьтта институтен командай довзар йистедаьлар «Труд» команда нет а йолаш. ШоллагIча туре шоалагIа ловзаш хургья «Динамон» «Спартакен» мыIача наьха командаш. Кхалнаьха баскетболистай командашкара ах финале яьнай «Труд», «Динамо», «Спартака» обществай, мехкдаьтта институте командаш.

Яхь дIахо хьош я.

Д. КОДЗОЕВ,
аьха кертера судахо.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДИЦАУРГДОАЦА ДИ

ЧIоагIа сакъердаме яр дIадахача шоаршийнахьа Грозне В. И. Ленина цIерахча майдане. Оркестр а йокхаш укказа ера № 5 йолча Грозненски профессионально-технически училища дешархой йоккха колонна. Кагийча наьхен мехкарийи ба йокха «Сийлахь-воккхача Ленина цIи лоаш — комсомолий!» аьнна а иштта кхыйола а транспаранташ а доахкаш а. Училище 400 комсомолец вар шоай нуъIаршка дикагIйола 83 дегкахо хьачувицаш.

Хургболча сварщикаша, слесараша ноаршаш хоаттаи къаьал дир ВЛКСМ Ленински райкома секретара А. Петраша, училища комсомольски организаце секретара Т. Абаева, 1919-ча шера коммунист волча М. А. Климова, иштта кхычар а.

Цу дийнахьа комсомольски билеташ хьалийцар Пашина Раисас, Яшина Верас, Брохинк Нинас, хургболча сварщикаша — автоматчикаша Калерин Анатоле, Иваньфо Павела, иштта кхычар а. Сийлахь-воккхача баьчча В. И. Ленина эIамига сурт тIадола цIе ашшашъяккхаш дIалу къаьнача коммуниста А. Климова.

Комсомольцаш дакъала бувцаш моаршал хоатт илоловаша, эзаш лу.

— ЦIаккха а дицлургдац тхона е ди, — йоах ПТУ-5 дешархочо Р. Пашинас.

Е. НЕДЕРЯ.

РАДИО

6.30 — Юртбоахама белхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Юртбоахама болхлошта иллеши ашарашi. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15 — «Серло» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Кабалевский Дмитре музыка. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала). 16.05— Дунена гоагахьа музыкальни шинъ бара концерт. 16.20 — Керда хоаман (гIалгIай меттала). 16.45 — «Социализма Дунен система чIоагIъяра КПСС лоаттабу къоасам». Беседа (гIалгIай меттала). 17.00 — «Общество дегIаяра боли революционни низ ба къахьегама халкъ» яха беседа (эрсий меттала). 17.15 — «Къонал» яха передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Редакцега письмо деназ» яха беседа (нохчий меттала). 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.20 — Передачай программа. 18.25 — Телевизионни кердадаржа (гIалгIай меттала). 18.35 — Вораштa дола фильм. 19.15 — Республика писателей съезда хьалха (гIалгIай меттала). 19.25 — Законодательство кердадар. Беседа. 19.35 — Кинолюбителий клуб. 20.45 — Бийса даькъала хийла шун, берааш! 20.50 — Телевизионни кердадараш. 21.05 — «Сийлаш» яха телевизионни спектакль.

Город Грозне, Космонавтий улицагIа, 13-ча цIагIа, № 8 йолча квартире яхача гражданка Халиева Тамара Григорьевнас суде деннад город Грозне, Космонавтий улицагIа 13-ча цIагIа, № 8 квартира вехача Хадиков Ибрагим Магомедовичагара ше хьаьнларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Ушакова улицагIа, № 31 йолча цIагIа вахача гражданина Ясинцкий Леонид Дмитриевича суде деннад город Грозне, Ушакова улицагIа, № 31 йолча цIагIа яхача Ясинцкая Елена Васильевна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Заводской района, Лескова переулкагIа 9, кв. 3 яхаш йолча гр-нас Голованская Зоя Ефимовнас суде деннад иттача вахаш волча ший марагера Голованский Александр Григорьевичагара ше хьаьнларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Заводской района халкъа суде.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГУЧЧАХЬАРА АГРЕССИ

АККРА. Стэнливиле бельгийски парашютисташ Iобосхабар Африкана дукхьалера гуччахьара акт а я, хIаьта колониализм хIанз а лланза йолга ха дешаш хIана а да, аьлар Гана Республика президента Нкваме Нкрумас Ганай Iилмай Академе тхи шу дизарца дувзаденна хиннача оба да. Ше кьамаьл деча хана Ганай президента тIахьийтар африкански мехкий цхьоагIа чIоагIъяра.

ЗАНЗИБАР. Бельгийско - американо-английски интервенташа Конго цIий моккаде оттоаьча бена африкански халкъашка цIаьиха а хьахьокхар империализма сакхарой чулоацам. Африкаре цхьанкха мохк хила йиш ца, йоах Занзибара журналистий федерацe Заявлене тIа, из гIулакх бегбашка ца хетаиш сатийнаш.

ЛОНДОН. «Нагахьа санна Конго тIемаца юкъегIертилгеи Чомбе марионеточни правительствана гараз телгеи кхы на сецц, укх 19 шера Вьетнамо леттар санна унзаре сурт оттаргда Конго», — аьннад цIи хоза волча английски философа моадара тIехьа къовсам доттабарех волча Бертран Рассела. Дийза даргдоацаш да, аьлар Рассела, ерригача Африки бенех дIаккхетанза дийча мохкашки Чомбе режим тIа ца лоаш ютилга а йита, Конго правительства метта хургйолаш повстанций правительство тIазцолга а.

ПЕКИН. Конгорча США агрессиеи гIулакхашта дукхьала протест луш демонстраци хилар укказа. «ДIаакха американски империализм», «Американски империалисташ, арадоала Конгорни Тайванарен!» акхш лозунг а доаш чакхьльар демонстраци.

ОСЛО. Норвежски коммунисташа харцахьа лоархI Конгора американо-бельгийски интервенци, йоах укх деношка хиннача КПН ЦК Пленуме тIаийцача резолюца тIа. Конго чурча гIулакхашта юкъегIертинга, Къулбехьен Вьетнама халкъ ший къамаш лоIам, паргIато, адамий боккьонаш бахьан делаш латаш волча цхьуи меххийн гIулакхашта юкъегIертинга а санна, колониальни Iаэфи тIоттадар дукха деш да, йоах резолюца тIа. Из ший массе вагIенца харцахь лархIа доагIаш да.

ДЖАКАРТА. Индонезийски общественности згIазлонца харцахьа лоархI империалистически интервенци, «Цу зуламерча агрессе, — йоах Азии Африкан халкъашта мутIахьарча Индонезийски совето протест луш хьаьча заявлене тIа, — цIаьвка а хьахьоия шоай позицеш лоттаптр дукха воллагIа а ахха гIулакхаш ла империалисташ кийча хилар. Индонезе халкъ тIахьех ваха США, Бельге, Англе агрессено дукхьала Конго халкъе лоттабоча къовсама мутIахьа болча наьха компани вIашагIйоллаpe».

Азии Африкан мехкий журналистий ассоциаце згIазлоца харцахьа лоархIай империалистий агресси. Ассоциаце ыча заявлене тIа йоал, «Чомбе Касавубуси империалисташта мунъа бениаб акхача хьисаме конголезски патриоташ таIабаран дерригачо конголезски халкъо боккъонца къам - мукъадаккхара ший лоIам тIа оттадори дукхьа лоттабу къовсам таIабаран тIема интервенци вIашагIйолле».

РИМ. Конголезски патриоташта мутIахьа йолаш шоргхой моргда манифестаци хилар Итале столице. Чинкуэчента яхача майдан тIа демонстраца даькъа лоацаш хиннарашка йоагIайр Чомбе эскарцэрча нIайча кешинкa ир санна йола форма тIа а йийха кийчъаь хиина мунда. Демонстраце дакъа лоацаш хиннарох 10 сар полице лоацар.

КАРАЧИ. «Изьер империалистий дерригa бIунаш Конгора арадаха деза», — йоах Карачи кепа теха арабахкхача Пакистана кхыча мехкашцарча гIулакхий министра З. Бхутто заявлене тIа. «Цхьайолча державаша дукха ха йоац цаш Конго мехкашча гIулакхаша, — йоах Заявлене тIа, — Африкарча дукхача мехкий общественность згIайнгар, хIаьта машара гIулакхий хьаштанца тарлуш а даш уж».

(ТАСС).

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XIX-ча СЕССЕ СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦЕ ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 1 декабрь. (ТАСС). Селхан Генеральни Ассамблея XIX-ча сессе укх тайпара заявлени йир Советски Союза делегаце:

ВIашагIкхийттача Къамий Организаце деи повестка тIара лоархIаме дешаш дувцилга дукхача е белгала йоацача хана тIехьадаккха деза, ахаш, американски кога йоазон тIа арадаьахача хеманаца дувзаденна советски делегаце дIа ца кхайкадача даргдоацаш лоархI цу тайпарча уйлаш ше хьада дукхьала хилар.

Советски делегаце лоархI, Генеральни Ассамблея ший болх лерттIача процедурага хьежна дIаболабеш чакхбаккхех безаш хилар а цун деи повестка тIара лоархIаме мел дола дешаш массазарча порядках дувца дезаш хилар а.

ИНАРАЛ ТЭЙЛОР КОНСУЛЬТАЦИ ЕШ ВА

ВАШИНГТОН, 1 декабрь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнамера США посол Тэйлор селхан дIахо а консультацеш еш вар пачхьалкхен департаментеи пентагонеи лакхерча вокалашца. Тахан президентах Джонсонах кхетале хьалхагIа цIаьхха а оборона министраца Макнамарах, штабий начальникий комитета председателах инаралах Э. Уилерах, Галхарча Малхбоален гIулакхашта пачхьалкхен секретара помощниках Уильям Бандех кхетаргва Тэйлор.

Кога йоазон гIулакхашта пачхьалкхен департамента викал волча Маршалла хьакхайкадир пачхьалкхен секретарь Раск тахан Нью-Йоркера Вашингтоне юхавоагIа Къулбехьен Вьетнама дешанна хетаь президент волча хулча совещане дакъа лацар дукхьа, аьнна.

КЕРДА БЛОК ВIАШАГIЙОЛЛАШ ЛАТТ

РИМ, 1 декабрь. (ТАСС). Итальянски правительства план кхайкаяьй, цун автораша хетачох, «юкъара рынок» вIашагIйоалкхаш йола вIашдухьаленаш дIалхеи малхбузенефропейски пачхьалкхенаш политически вIашагIтохен езаш йола.

Итале кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства хоам бир, «юкъарча рынкана» юкъедоагIача мехкий посолашка Европа политически вIашагIтохара план дIаьхьийтай цо, аьнна. Цу документа тIа йоах. опыта лаьрхIа вIашгта кхаь шера кIезигагIа гуйол а шера цхьадза европейски экономически сообществана («юкъера рынок») юкъейоагIача пачхьалкхенашта е правительствашта керте латтарий совещанеш гульяшла яргья. хIаьта кхаь бетта цкъа—кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещаши. 1968 шера дена, йоах итальянски правительства, дIахо политически вIашагIкхетара хьакъехьара договор оттаде дола дола могаргда.

ДерхIаш долча политически вIашагIкхетарга гIолла монополеш чIоагIъе лаьрхIа а къамах суверенитет Iохьоккхаеш а я из план. Кердача политически блоке, гучох, плана авторашa сатуссача тайпара, буржуазни пачхьалкхенаша вIашагIкхийттача низаца аьттув боашагIа тача къовсам лоаттаберба демократически болхлойи болама духьала. Белгалдоалаш да, коммунистически партеш ерригача аьрдехьарча гоуинровкашен мехка шоай позицеш чIоагIъяьлга хьахьекха дола мунгипальни хоржамаш Итале хинна дукха ха ялалехьа из план хьалхальа яха хилар.

Зуаш бараша йоах, итальянски МИД-а документа эттара чIоагIагIа белгалъьнна бащхаленех цаI я Англеней леррига йоах малхбузенэвропейски мехкашех кердача общество бода ниъ хийнца хьабеларгболаш йола положени. «Цхьа политика вIашагIйоллача» дакъа лацен ше вьзза яле цунах дIаахетр яин йолаш я английски правительство. Цу тайпара, де Голль духьала вадар баьхьан долаш «юкъарча рынкана» юкъе ца юташ йисача Англена ниъ бут цунга кердача малхбузен-европейски политически блоках дIакхета йиш хургйолаш.

ИПЯ СЪЕЗД ДИСТЕЛЬНИНАЙ

ТОКИО, 1 декабрь. (ТАСС). Киодо Цусин яхача агентства бича хоамаш, селхан Токио дистеньдаp Японе Коммунистически парте IX-гIа съезд.

Цул тIехьагIа хиннача Центральни Комитета Пленума ИПЯ ЦК председателалла вахa а Сандзо Носака харжаш, генеральни секретаралла — Кэндзи Миямото, контрольно-ревизионни комиссе председателалла — Сукэхару Мосида.

ПРАВИТЕЛЬСТВА ТIАХЬОЖАМ ЛОАТТАБЕРГБОЛАШ

ДЖАКАРТА, 28 ноябрь. (ТАСС). Тахан укказа кепа теха арадаьккхад Индонезе территоре тIара ерригa английски доалахье 1964 шера 26 ноябре дена индонезийски правительства бала тIахьожам болаш административни дола долаши хилара хьакъехьа Индонезе президента Сукарнос теха указ. Правительства тIахьожама кIал йода 26 йоккха английски монополи.

Индонезе правительства чакхдьаккха из гIулакх мога а деш. кепа йоагIоно белгалдоаккх, из радикальни гIулакх чакхдаккхар — мехка экономикана низагIа юкъеьлкха монополеш цIенъль дIаахара новкъа гIолла бахкха ким цхьаькха тIа хилар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 12-07-01; бакхтоламa секретара — 2-46-40; партийни дахара, промышленни, юртбахама, кехатий отделий — 2-36-72; корреспондентий — 2-00-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-46-40; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-36-72; корреспондентской — 2-00-20.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революции проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02322. Заказ № 7899.